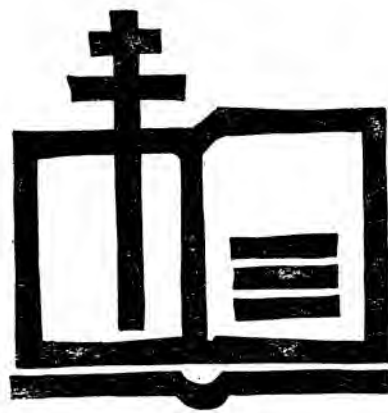

slovo

Ročník II. • Číslo 15

30. NOVEMBRA 1970

SVATÝ OTČE, gréckokatolícke duchovenstvo v ČSSR, zidené na svojom prvom plenámom pracovnom zhromaždení v Prešove dňa 7. októbra 1970, zvolanom ordinárom Jánom Hirkom, za účasti štátnych orgánov, zasiela Vám úprimný prejav synovskej oddanosti a vernosti, želajúc Vám hojnosť zdravia a úspechov vo Vašich ušľachtilých snahách za rozkvet Božieho kráľovstva, mieru i pokoja. Prosi o Vaše modlitby a otcovské požehnanie. O. JÁN HIRKA, v. r. ordinár a účastníci schôdze.

(Telegram nášho duchovenstva z jeho schôdze zo dňa 7. okt. t. r.)

VYŠNÝ KOMÁRNIK — V tejto obci, ktorá sa nachádza v areáli štát. múzea duklianskych bojov, z podnetu prezidenta republiky urobili rozsiahle opravy rôznych pamätníkov z druhej svet. vojny, do ktorých bol zahrnutý i pamätný chrám vo Vyšnom Komárniku. Odbornú opravu s najväčšou starostlivosťou robili pracovníci Štát. pamiatkového ústavu.

Posviacku obnoveného chrámu v Komárniku vykonal v nedeľu 11. okt. t. r. najd. o. ordinár J. Hirka. Gréckokatolícki veriaci vďačne spomenuli pri tejto príležitosti 26. výročie víťazných bojov na Dukle, ktoré otvorili cestu k našej slobode. Na záver cirkevnej slávnosti odslúžili panychidu za padlých duklianskych hrdinov a zaspievali úprimné mnoholitstviže prezidentovi republiky a našim štátnym predstaviteľom.

OKTÓBROVÚ PRACOVNÚ PORADU gr.-kat. duchovenstva v Prešove môžeme bez zveličovania nazvať a uznať za ozaj historickú. Po prvý raz sa tam stretli na širokej základni vyčerpávajúceho programu najvyšší reprezentanti riadenia cirkevných záležitostí Ministerstva kultúry SSR s našimi duchovnými, ktorí v prevažnej väčšine iba pred dvoma rokmi vstúpili opäť do duchovnej správy v nových, alebo lepšie povedané, v zmenených okolnostiach. Niektoré diskusné príspevky mali v určitých momentoch ešte dosť nevyhranený alebo neujasný tón. Tu však treba zdôrazniť predovšetkým ich úprimnú dobromyseľnosť.

PREVAŽOVALA však v nich pozitívna stránka a nezastieraný i nezastretý postoj: Sme tu pri svojom ľude, chceme preň pracovať a spolu s ním upevňovať mnohosľubné vyhliadky šťastnej mierovej a socialistickej budúcnosti nás všetkých. Nechceme evokovať minulosť, ani brzdiť prítomnosť, ale rozhodne prispievat' k urýchleniu konsolidačného a normalizačného procesu, od ktorého závisí nielen naša občianska spokojnosť, ale i naša tvorivá dušpastierska činnosť.

CHCEME VYNALOŽIŤ všetko úsilie, aby sme nám zverených veriacich viedli k prospešnej práci, k uvedomeľému socialistickejmu a nešovinnistickému vlastenectvu, k vzájomnému spolunažívaniu, k vyššej mravnej i kultúrnej úrovni, k tomu, aby heslo **ZA KRAJŠÍ ŽIVOT, ZA LEPSIEHO ČLOVEKA** sa stalo prínosnou náplňou našej práce, lebo tento postoj sa vonkoncom nespreneveruje základnej kresťanskej požiadavke Lásky.

MYSLÍM, že októbrové stretnutie, okrem iného, aj upevnilo v nás túto jasnú perspektívu a stalo sa neodvolateľnou výzvou k tomu, aby sme vylúčili zo svojich plánov všetky pokúšateľské sklony k pesimizmu a vykročili ráznym krokom cestou, ktorá pred nami je a ktorú nesmieme a nechceme zradiť.

o. Bartolomej Demko

Liturgický kalendár

1. dec. Sv. **NAUM**, prorok.
2. dec. Sv. **HABAKUK**, prorok.
3. dec. Sv. **SOFONIÁŠ**, prorok.
4. dec. Sv. **BARBORA**, mučenica.
5. dec. Bl. **SABBA**, pustovník.
6. dec. **29. NEDEĽA PO SV. DUCHU**
— Sv. Mikuláš.
(Kol 3, 4—11; Lk 17, 12—19; Žid 13, 17—21; Lk 6, 17—23; Hl. 4)
7. dec. Sv. **AMBROZ**, biskup milanský.
8. dec. Bl. **POTAP**, pustovník.
9. dec. **NEPOŠKVRNENÉ POCATIE P. MÁRIE**
(Gal 4, 22—31; Lk 8, 16—21)
11. dec. Bl. **DANIEL**, stĺpník.
12. dec. Bl. **SPIRIDON**, biskup, divo-
tvorca.
13. dec. **30. NEDEĽA PO SV. DUCHU**.
Nedeľa praotcov.
(Kol 3, 12—16; Lk 18, 18—27; Hl. 5)
15. dec. Sv. **ELEUTERIUS**, biskup, mu-
čeník.
16. dec. Sv. **AGEÁŠ**, prorok.
17. dec. Sv. **DANIEL**, prorok.
18. dec. Sv. **ŠEBASTIÁN**, mučeník.
19. dec. Sv. **BONIFÁC**, mučeník.
20. dec. **31. NEDEĽA PO SV. DUCHU**.
Nedeľa otcov — pred narodením Pá-
na. (Žid 11, 9, 10, 17—23; Mt 1, 1—
25; Hl. 6)
21. dec. Sv. **JULIANA**, mučenica.
22. dec. Sv. **ANASTÁZIA**, veľkomuče-
nica.
23. dec. Sv. 10 mučeníkov krétskych.
24. dec. **NAVEČERIE** narodenie Pána
— Štedrý deň.
25. dec. **NARODENIE PANA**. (Gal. 4,
4—7; Mt 2, 1—12).
26. dec. **ZBOR PRESV. BOHORODIČ-
KY**. (Žid 2, 11—18; Mt 2, 13—23).
27. dec. **NEDEĽA PO NARODENÍ PÁ-
NA**. — Sv. Štefana, prvomučenika.
(Gal 1, 11—19; Mt 2, 13—23; Sk 6,
8—7, 5, 47—60; Mt 21, 33—42).
28. dec. Sv. mučeníkov nikomedských.
29. dec. Sv. Mláďatok betlehemských.
30. dec. Sv. **ANYZIA**, mučenica.
31. dec. Bl. **MELÁNIA** Rimanka.

Prvé dni tohto mesiaca už dlhé roky patria spomienkam na našich zomrelých. Pamätajte na nich nielen v tieto novembrové dni, ale vždy s vďačnou úctou a úprimnou modlitbou za ich blažený pokoj.

(o. P. Čech)

„Nič nedokazuje lásku k mŕtvym lepšie, ako služba živým.“

(N. Salvaneschi)

SVETLÁ VLASTI

XII. Blahoslavení košickí mučeníci.

Vlani sme s vďačnou pietou spomínali 350. výročie mučeníckej smrti Bl. košických mučeníkov: Marka Krížina, Štefana Pongráca a Melchiora Grodeckého. Aj oni patria k jasným nebeským svetlám našej vlasti a prítomnou spomienkou chceme nielen oživiť vlnajšie výročie ich martyria, ale predovšetkým oživiť ich význam a priblížiť ich život, ktorý povzbudzujúco posilňuje náš kresťanský charakter a pevnosť vo viere Kristovej.

MAREK KRÍŽIN narodil sa r. 1589 v chorvátskom Kríževci. Z toho odvodzujú mnohí jeho meno: Körösi—Crisinus. Jeho životopisci udávajú, že si ho rodičia vyprosili u Boha na orodovanie Presv. Bohorodičky. S menom P. Márie začal rozprávať ako maľučké dieťa a známa invocácia: Ježiš, Mária, Jozef — bola posledným výkrikom Bl. Marka pri jeho mučeníckom skone.

Po absolvovaní základných škôl odchádza ako 12-ročný do Viedne, kde dokončuje stredoškolské vzdelanie. Po úspešnom skončení gymnázia nastúpil vojenskú službu, ale krátko opúšťa tento stav a študuje filozofiu v Štajerskom Hradci, aby odtiaľ odišiel do Ríma, kde vysokoškolské štúdiá dokončil absolvovaním teologickej fakulty a r. 1615 stáva sa kňazom.

Nadaného a schopného kňaza pozýva kardinál P. Pázmány do svojich služieb. Marek Krížin je poverený riadením kapitulných škôl v Trnave. Čoskoro sa stáva radcom, neskôr aj členom ostrihomskej kapituly. Z tejto hodnosti vyplynula i jeho ďalšia funkcia: správcovstvo kapitulných statkov v Krásnej nad Hornádcom. Odtiaľ dochádzal pravidelne do Košíc k svojim spolubratom a v budúcej mučeníckej smrti aj spoludruhom Štefanovi Pongrácovi a Melchiorovi Grodeckému.

Pri vpáde Rákócziho vojsk do Košíc spolu s nimi stal sa obeťou náboženskej neznášanlivosti a bigotnosti, ale zároveň aj statočným vytrvalcom vo svojej viere a Cirkvi.

ŠTEFAN PONGRÁC narodil sa v r. 1583 v meste Alvine, ktoré leží v Sedmohradsku. Pochádzal zo vznešenej rodiny, ktorá si na jeho schopnostiach a nadaní veľmi zakladala. Pre svoje rozhodnutie vstúpiť do rehole a vzdať sa svetského spôsobu života dostal sa v vlastnú rodinu do hlbokých rozporov, ale ani tieto nevedeli ho odradiť od jeho pevného rozhodnutia: Služiť Bohu a Cirkvi.

Noviciát skončil v Brne r. 1604. Odtiaľ odchádza do Prahy, kde pôsobil ako vychovávateľ mladých gymnazistov. Istý čas v podobnej funkcii pôsobil v Ľubovni, skade ho jeho predstavení posielajú do Štajerského Hradca. Tam dokončuje bohoslovecké štúdiá a r. 1615 (rovnako ako M. Krížina) vysvätili ho na kňaza. Než prišiel pôsobiť do Košíc (r. 1618), pôsobil v Humennom.

Jeho kňazská horlivosť a obetavosť sa stretávala s veľkými a požeňanými úspechmi. Bola však násilne prerušená zákerným zavraždením.

MELCHIOR GRODECKÝ narodil sa r. 1584 v Sliezske (Tešín) a pochádzal z rodiny poľských prisťahovalcov (Grodziecki). Predkovia z matkinej strany boli v príbuzenskom vzťahu s Bl. Jánom Sarkandrom (holešovským farárom-mučeníkom, ktorého 350. výročie mučeníckej smrti sme spomínali v tomto roku).

Pre svoje duchovné záujmy a zámery nenarážal na nepochopenie zo strany zbožne založených rodičov. Títo ho plne v jeho úsilíach podporovali. Gymnázialne štúdiá absolvoval vo Viedni, kde sa stretával aj s Markom Krížinom. Pre viedňajší veľký a naliehavý nedostatok kňazov bol na kňaza vysvätený predčasne r. 1614. Po vysviacke pôsobil v Prahe a blízkych Kopaninách.

R. 1618 ho predstavení posielajú do Košíc, aby sa tu venoval pastorácii slovenských a nemeckých katolíkov. J. Šesták v publikácii: Traja košickí mučeníci z r. 1941, na str. 11 o tom cituje: „Jeho slovenské kázne Nemci a nemecké prednášky zase Slováci tak dobre rozumeli, ako keby jedným i druhým v ich materinskej reči bol rozprával.“ Požeňanej a horlivej činnosti otca Melchiora urobila koniec mučenícka smrť, ktorú podstúpil s predchádzajúcimi dvoma.

Našich blahoslavených mučeníkov sme vyššie označili ako mučeníkov nezdravej, neľudskej a ani nekresťanskej náboženskej neznášanlivosti a bigotnosti v minulých dobách. Poukázali sme na ich osobnú statočnosť a vernosť Cirkvi a viere. Vpád Rákócziho vojsk do Košíc v septembri r. 1619 znamenal nebezpečie pre katolícku stránku. Oni ako duchovní otcovia boli v centre pozornosti na prvom mieste. Nepodľahli ani krutým mučeniam, ani lákavým sľubom. Spomienka na ich žiarivý duchovný odkaz v dobe dnešného sľubne sa rozvíjajúceho ekumenizmu nechce pre prítomnosť vyznievať ako výčitka minulosti, skôr ako záväzná pripomienka pre prítomnosť a budúcnosť všetkým vyznavačom Spasiteľovho učenia, bez ohľadu na ich vieroučnú základňu: Nepripustiť, aby v mene jedného Krista proti sebe stáli rozdelení jeho vyznavači.

Nech trpké reminiscencie na nábožensky vyhrotené obdobia či už v dobe reformácie alebo protireformácie v našej dnešnej prítomnosti vedú k bratskej znášanlivosti, jednote a láske. Zaväzuje nás k tomu krv všetkých, ktorí sa stali obeťou dávnych rozporov a dnes nás zaväzuje aj k tomu, aby sme spoločne s dobrou vôľou hľadali spoločnú cestu k spoločnému cieľu.

KALENDÁR GRÉCKOKATOLÍKOV 1971 vyjde v najbližších dňoch. Slovenské vydanie zostavil Dr. E. Korba. Rusínsko-ukrajinské o. Š. Papp.

Objednať možno na Gr.-kat. ordinariáte, Prešov, ul. SRR č. 8, alebo v redakcii Slova, Košice, Moysesova 50. Pre jednotlivé farnosti distribúciu zabezpečia vď. dekanské úrady.

NA MNOHAJA I BLAHAJA LJETA!

75 rokov života sa dožíva dňa 25. novembra t. r. náš milovaný prezident republiky armádny generál LUDVÍK SVOBODA. Spomínajúc toto významné životné jubileum Hlavy nášho štátu, vyjadrujeme spolu s úprimnými dobrožíceniami aj nie menej úprimné ubezpečenie našej vernej oddanosti k úsiliam, ktoré pán prezident predstavuje spolu s ostatnými vedúcimi činiteľmi nášho socialistického štátu.

Najvýraznejšie to za nás gréckokatolíkov vyjadril telegram, ktorý odoslali naši duchovní v čele s o. Ordinárom pánu prezidentovi zo svojej plenárnej schôdze dňa 7. okt. t. r. v Prešove, v ktorom okrem srdečných želaní ubezpečili pána prezidenta aj svojou oddanou vernosťou:

„Plniac naše duchovné poslanie, vynaložíme tiež všestranné úsilie, aby naši veriaci tak ako v minulosti v bojoch na Dukle, či vo zväzku čs. armády pod Vaším velením pri oslobodzovaní našej vlasti — i v súčasnosti boli v prvých radoch ako vzorní pracovníci pri zabezpečovaní potrieb i výstavby našej socialistickej vlasti.“

Z PLENÁRNEJ SCHÔDZE NÁŠHO DUCHOVENSTVA

Dňa 7. októbra t. r. stretlo sa v Prešove gr.-kat. duchovenstvo celej diecézy na svojej plenárnej schôdži s predstaviteľmi sekretariátu pre veci cirkevné Ministerstva kultúry SSR, ktorý reprezentovali: riaditeľ sekretariátu p. Karol Homola s pracovníkmi tohto sekretariátu p. Františkom Magulom a Ed. Cigánkom. Schôdži predchádzala slávnostná bohoslužba, ktorú liturgizoval o. protojerej Msgr. Michal Szabadoš v prešovskej gr.-kat. biskupskej katedrále.

Schôdzu nášho duchovenstva otvoril riaditeľ Ordinariátu o. ThLic. Ján Seman privítaním zástupcov Ministerstva, zástupcov ONV a všetkých duchovných. Po duchovnom príhovore o. biskupa dr. V. Hopku predniesol hlavný referát o. ordinár J. Hirka. Zdôraznil v ňom význam a dôležitosť tohto stretnutia, objasnil svoj postoj ordinára k niektorým súčasným problémom i potrebám diecézy a vyjadril i zásadné stanovisko gr.-kat. duchovenstva i vedenia diecézy k súčasným naliehavým otázkam. Uryvok z prejavu o. ordinára prinášame v tomto čísle.

Na prejav o. ordinára nadviazal zástupca MK SSR p. riaditeľ K. Homola. V obsirnom výklade poukázal na zložitý vývoj otázok cirkevnej politiky, pripomenul negatívne zložky, ktoré prekážajú normalizácii a konsolidácii vzájomných vzťahov v našom štáte a pripomenul povinnosť vedenia diecézy i duchovenstva, napomáhať slovom, príkladom i aktívnymi činmi k tomu, aby v tejto oblasti sa všetky zdroje nespokojnosti likvidovali a smerovali k dobrému občianskemu spoločenstvu všetkých konfesií a všetkých spoluobčanov.

Rozptýlil ďalej neopodstatnené obavy, ktoré vytvára šuškaná propaganda o údajnej likvidácii gr.-kat. cirkvi. Štátne orgány chcú iba vytvoriť patričné podmienky našej cirkvi, aby bola konsolidačným prvkom v našej spoločnosti. Vyhlásil, že štátne orgány sú si vedomé toho, že absolútna väčšina občanov je za socializmus a náš štát bude podporovať náboženské potreby svojich občanov.

Po prejave p. riaditeľa K. Homolu nasledovala diskusia, v ktorej vystúpili títo v' d. otcovia: o. J. Haľko, Knežo, Ko-

čemba, Zorvan, Krlička, Skorodenský a dr. Rusnák. Diskutujúci v nej vyjadril postoje našich kňazov k súčasnej problematike. Pozitívne vyzneli najmä tie miesta diskusných príspevkov, kde sa veľmi zreteľne odzrkadlil kladný postoj k budovateľsko-mierovým úsiliam našich štátnych predstaviteľov i všetkého nášho ľudu. Túto úprimnú snahu vyjadrili gr.-kat. duchovní nielen v diskusných vystúpeniach, ale aj v pozdravných telegramoch, ktoré zo schôdže boli odoslané a v mene zhromaždených kňazov podpísané o. Ordinárom.

Okrem pozdravných telegramov Svätému Otcovi a pánu prezidentovi, ktoré uverejňujeme na iných miestach tohto čísla, pozdravili naši kňazi na čele so svojim ordinárom aj ďalších vedúcich predstaviteľov nášho štátu úprimným pozdravom. Prvému tajomníkovi ÚV KSČ Dr. G. Husákovi:

Vážený pán prvý tajomník,

Gr.-kat. duchovenstvo, zídene dňa 7. októbra 1970 na svojej plenárnej schôdži v Prešove, zasiela Vám z tohto snemovania vrelý pozdrav s ubezpečením úplnej lojality a oddanosti voči nášmu štátu a jeho socialistickému zriadeniu. Tu sme sa narodili, tu žijeme, budujeme našu socialistickú vlasť a vynaložíme všetko svoje úsilie na jej plný rozkvet.“

Ministrovi kultúry SSR Miroslavovi Válkovi:

„Vážený pán minister!

Gr. kat. duchovenstvo... zasiela Vám srdečný pozdrav. Naše duchovenstvo, plniac svoje duchovné poslanie, v duchu zásad kresťanského svetonázoru, vyjadruje tiež oddanosť nášmu štátu a jeho socialistickému zriadeniu. Dištancuje sa od vnútorných i vonkajších nepriateľov a nepriateľských centier nášho štátneho zriadenia a prosí o doriešenie zákonných požiadaviek gr.-kat. cirkvi.“

Ďalšie telegramy boli odoslané tiež prvému tajomníkovi ÚV KSS J. Lenártovi a tajomníkovi ÚV KSČ RSDr. V. Biľakovi.

Záver tohto plenárneho zasadania gr.-kat. kňazov dôstojne vytvorilo zaspievanie mnohohlitvija našim cirkevným i štátnym predstaviteľom.

Z hlavného referátu O. ordinára

Zišli sme sa v období, keď už máme za sebou viac než dvojročné skúsenosti obnovenej našej pastoračnej činnosti.

Iste si spomeniete, že posledné naše celokňazské stretnutie za účasti štátnych orgánov sa uskutočnilo v máji roku 1968 v Košiciach. Vtedy nám zástupca predsedu bývalého KNV prečítal potešujúcu fonografickú správu vtedajšieho podpredsedu vlády o tom, že vláda sa rozhodla vyjsť v ústrety oprávneným požiadavkám občanov gr.-kat. vyznania a že hodlá obnoviť činnosť gr.-kat. cirkvi. Toto ubezpečenie najvyššieho predstaviteľa vlády sme prijali s hlbokým uspokojením a nie s menšou radosťou za tým prijala celá naša verejná správa o vládnom uznesení zo dňa 13. júna 1968 o obnovení činnosti gr.-kat. cirkvi a o hospodárskom zabezpečení tejto cirkvi.

Nie je našou úlohou analyzovať politickú situáciu tohto obdobia. Nemôžeme však si nevedomovať skutočnosť, že naša obnovená pastoračná činnosť sa rozvíja v konkrétnych, historických a politických pomeroch, ktoré i na nás, gréckokatolíkov, kladú požiadavku zaujať k nim svoje stanovisko.

Dnes, po búrlivých minulých rokoch, v období stále sa stabilizujúcej vnútro politickej konsolidácie, môžeme vyhlásiť, že naše stanovisko ku konkrétnym politickým pomeroch, v ktorých sme začali svoju činnosť a v ktorých pracujeme, bolo a je v podstate to isté. Neporušovali sme zákony a nikdy nič sme nepodnikali bez súhlasu štátnych orgánov. Mám tu na mysli stanovisko gréckokatolíckej cirkvi a jej vzťah k socialistickému zriadeniu v minulosti a zvlášť v období krízového stavu minulých dvoch rokov. I keď gr.-kat. cirkev začala svoju obnovenú činnosť v období rozbúrených vášní a emócií, kedy našou spoločnosťou začali otriasať rôzne neprajné sily socializmu, naši veriaci prejavili svoj kladný postoj i v tých najkritickejších

dňoch. Nedali sa zmiest' šírenou antisocialistickou propagandou, že príchodom vojsk Varšavskej zmluvy, zvlášť Sovietskej armády, bude gr.-kat. cirkev likvidovaná. Ani veriaci, ani kňazi neverili takej šuškanej propagande a v kritických augustových dňoch, bez narušenia bežného konania bohoslužieb, pokračovali v plnení svojich náboženských i občianskych povinností. Nepodľahli hysterickým náladám, čo dosvedčuje kludný a pokojný priebeh odpustu v Ľutíne a na iných miestach v posledných augustových dňoch 1968.

2. apríla 1969 bol obnovený aj ústredný orgán gr.-kat. cirkvi — Ordinariát, na čele s mojou osobou a svätiacim biskupom Dr. V. Hopkom.

Od toho času uplynulo už poldruha roka. Bol to čas plný práce a hľadání, rok modlitieb a očakávání. Neraz sa nám nuka postoj izraelského kráľa Jozafata, ktorý v kritické chvíli pre národ doznáva: „Nevieme, čo by sme mali robiť. Naše oči sú však obrátené na Teba, Bože!“ (2 Paralip. 20, 12). Veríme, že Božia moc a láska doplní našu slabosť.

Toto naše vyznanie chcem doplniť vyjadrením vernosti všeobecnej — katolíckej cirkvi a synovskej lásky a oddanosti Sv. Otcovi Pavlovi VI. Chceme ochotne realizovať poslanie Cirkvi v súčasnom svete, chceme zostať verní viere otcov a za každých okolností tiež našim drahým zvereným veriacim.

Moja osobná úloha nie je ľahká. Citím zodpovednosť pred Bohom, Cirkvou — kňazmi a veriacimi a tiež pred spoločnosťou, v ktorej žijeme.

O tom, že naša situácia a práca bola a je ťažká, svedčí aj autor článku p. D. Andrejčík v Pravde zo dňa 1. sept. t. r., z ktorého citujem: „Najbúrlivejší vývoj v cirkevnej oblasti bol na východnom Slovensku v súvislosti s obnovením činnosti gr.-kat. cirkvi podľa vl. uzn. č. 205 a vl. nar. č. 70/68 Zb.“ I keď doba, ktorú sme prežívali, niesla v sebe nebezpečená, a to v celej spoločnosti a v celom našom štáte — spomeňme len napätia nacionalistického charakteru — predsa nebolo možné zo dňa na deň utíšiť takmer dve desaťročia tlmenej náboženskej požiadavky občanov gr.-kat. vyznania a i keď naši kňazi nemali vplyv na výchovu generácií a neboli s veriacimi v bezprostrednom styku, aby ich mohli usmerňovať, práve behom tohto krátkeho obdobia dokázali zvládnuť situáciu, uspokojiť často i na úkor svojho zdravia, oprávnené náboženské nároky a tým vytvorili atmosféru priaznivú pre konsolidáciu pomerov.

Práve na pozadí týchto zložitých pomerov a krízových stavov našej spoločnosti, gr.-kat. cirkev dokázala nielen nájsť svoje miesto v našej socialistickej spoločnosti, ale i prispieť ku konsolidácii vôbec. Gr.-kat. cirkev spoločne so štátnymi orgánmi a predstaviteľmi pravoslávnej cirkvi vynaložili mnoho úsilia a tak, ako spomína autor citovaného článku: „po určitom čase sa rozbúrená hladina relatívne ukludnila...“ Dávame si ce za pravdu, že ešte stojí pred nami mnoho úloh, ale vzhľadom k predošlému búrlivému obdobiu, značne skonsolidované pomery vytvárajú predpoklady, aby sme s rozvahou a spoločnými silami s dôverou v štátne orgány pristúpili k doriešeniu pre našu cirkev tak životne dôležitých otázok.

Máme mnoho nedoriešených úloh, ktoré sú nezbytné pre zabezpečenie pastoračných služieb, máme mnohé rany, ktoré nás boľia. Nemôžeme si nevsímať, že mnohí komentujú naše skutky, hodnotia dokonca naše myšlienky a úmysly. A sme neraz prekvapení: nepoznávame sa totiž v tých hodnoteniach.

Mnohé informácie zdroje presvedčajú tak domúcu, ako aj zahraničnú verejnosť o tom, že obyvatelia východného Slovenska sú nesprátni, nedisciplinovaní, predstavujú z morálno-občianskej stránky nespoľahlivý živél! Pod ich vplyvom považuje nás zahraničie za exotický kút strednej Európy, za analógiu „Divokého západu“.

Nad touto skutočnosťou vyslovujeme poľutovanie. Tým skôr, že nepravdivé a ohováračské správy sú šírené a využívajú sa prostriedky na to, aby občania boli ponižovaní. (Dokončenie v budúcom čísle)

Z DISKUSNÝCH PRÍSPEVKOV

Pri tejto príležitosti chcel by som zdôrazniť dva vážne momenty, ktoré hrajú rozhodujúcu úlohu v živote každého veriaceho občana. Sme členmi cirkvi Božieho ľudu i členmi a občanmi tohto štátu, našej drahej vlasti. Z tohto vzťahu vyplývajú pre nás vážne, ale osožné povinnosti.

Ako kňazi, duchovní otcovia, všetky schopnosti telesné i duševné máme upriamiť a maximálne využiť na zúšľachtenie osobnosti našich veriacich s láskou, trpezlivosťou, múdro, skromne a vytrvale.

Sme súčasne občanmi, členmi socialistickeho štátu moderného razenia, ktorý dosiahol v nepomerne krátkom čase vysoký stupeň vedy a techniky. Všetko to, čo moderný ľudský um objavil, vykonštruoval, výsledky rekordov na astronomických dráhach — riadiť a udržať môže len výlučne mravne kvalitná ľudská spoločnosť.

Musíme si byť vedomí svojho zodpovedného postavenia v tejto spoločnosti, ktorá po dvoch prežitých svetových vojnách, práve na tomto ú emi našej vlasti, — v Zborove cintoriny už pohltili husté lesy a Dukla je ešte pricerstvá jazva, — áno, naši ľudia potrebujú kludné prostredie, skonsolidované pomery, znášanlivosť podľa Ústavy alebo v duchu ekumenizmu tak, aby my, pracujúci, sme pocítili ozajstnú ľudskú radosť, vlastné morálne uznanie, uspokojenie z vykonaných úloh a uskutočnených plánov. Podmienky sú k dispozícii pre každého, len ich treba svedomite využiť. U nás fronty nezamestnaných patria dávnej minulosti.

Drahí oltárni bratia! Zrevidujme prísne, ale spravodlivo naše skutky a prácu posledných rokov, kladné výsledky zdokonaľujme, z chýb stiahnime ponaučenie pre budúcnosť. Pozorne si preštudujme všetky koncilové dekréty a všetky uznesenia strany a vlády. Taktiež študujme v maximálnej miere vzácne zágorské vyznanie pravoslávnej cirkvi. Avšak aj minulosť nás zaväzuje. Cerpajme pre svoj kňazský úrad zo žiariaceho príkladu našich slovanských apoštolov svätého Cyrila a Metóda, ktorí už pred tisíc rokmi dokázali uskutočňovať úspešný konsolidačný, vyrovňovací, tolerančný proces na európskom kontinente, činnosť — dnes už svetového významu.

Tisícročné mierové želanie svätého Cyrila a Metóda nech sa ozýva v našej drahej vlasti, po celom svete ako vrchol túžby ľudského pokolenia.

Boh žehnaj našej práci, ktorá chce slúžiť všeobecnej spokojnosti v našej socialistickej republike a veriacemu ľudu. (o Jozef Haľko, t. arcidekan a farár bratislavský).

V r. 1968 bolo veľa negatívnych javov, politického avanturizmu, neprezieravosti, ale boli aj veci, ktoré čakali na svoje poctivé riešenie u dobre zmysľajúcich ľudí. A tak výsledkom hlbokého a povedal by som prirodzeného demokratizačného procesu bolo aj obnovenie gr.-kat. cirkvi. My, gréckokatolícki občania tejto našej socialistickej vlasti, to dnes vďačne konštatujeme. Nechceli sme nič viac a nič menej. A keď toto sa stalo skutočnosťou, vyhlasujeme, že chceme byť a budeme štátotvorným a konsolidačným prvkom v organizme nášho zriadenia a iba jedno si želáme, aby nás nikto neobviňoval a neupodozrieval iba preto, že sme sa zrodili druhý raz v r. 1968.

Tento tienistý rok sme neprivolali my a boli by sme bývali oveľa šťastnejší, keby vládne nariadenie č. 70 bolo videlo svetlo sveta oveľa skôr.

Je iste veľa ťažkostí. My sa snažíme vyjsť v ústrety ako to len možnosti a okolnosti dovoľujú. Za košický dekanát môžem povedať, že sme sa odvážne pokúsili prelomiť bariéru tradicionalizmu a od 1. IX. máme v duchu ekumenizmu spoločné užívanie chrámu. Domnievam sa, že košický problém bol centrálnym problémom najväčšej farnosti diecézy. Z našej strany bolo urobené všetko, aby pravoslávni veriaci mohli sa nábožensky plne vyžívať. Analyzovať dnes dosah tejto skutočnosti je ešte predčasné. Vážnosť a význam tohto podujatia posúdi až budúcnosť a je na oboch partneroch, by citlivo a ohľaduplne dbali na kresťanskú úroveň svojich vzájomných vzťahov! (o Viktor Skorodenský, okr. dekan košický).

S PRIATEĽSKÝM STISKOM RUKY

Obraz stisknutých dlani je najkrajším výrazom vzájomných a priateľských vzťahov. Priateľské stisknutie dlani vyjadruje spojenie, ktoré zaväzuje nielen v okamihu podania rúk, ale na dlhé roky. Istý môj priateľ každý svoj list končil pozdravom: S priateľským stiskom ruky...

Priateľstvo je v našom živote iste z mnohých Božích darov jedným z najvzácnejších, najkrajších a najpotrebnejších. Už starovekí myslitelia vlebili a oslavovali priateľstvo. Horatius nazýva priateľa polovičkou svojej duše a Demokritos: I jeden nepriateľ je veľa — i tisíc priateľov je málo." Na otázku, čo je priateľstvo, odpovedal Diogenes: „Jedna duša vo dvoch telách." Sám Božský Učiteľ, ako nám to zaznamenal sv. Ján, zdôraznil svojím verným krátko pred svojou smrťou na kríži: „Miláčkovia, milujte sa vospolok!" Som presvedčený, že veľký cirkevný učiteľ, Anjelský Doktor — Sv. Tomáš Akvinský správne vyvodil z tohto výroku zásadu, že práve týmto svojím výrokom náš Spasiteľ povýšil a stotožnil priateľstvo s láskou samotnou. (Summa th. I., II., ot XXIII., 1.) Spisovateľ A. Gide pohotovo a priliehavo napísal v Nedokončených vyznaniach, že „Priateľstvo je predsieň lásky".

Z vysloveného jasne chápeme aký vznešený a dôstojný je pojem priateľstva. Nazvali sme ho Božím darom a ozať, niet krajšieho pocitu než vedieť, že v živote stojí s nami, vedľa nás, pred nami i za nami niekto, kto je pre nás vzácnejší než my sami a „v ktorého srdci a duši stretávame sa sami so sebou." Takí sú, či majú byť, opravdiví priatelia! Nemáme na myslí iba tie každodenné a obvyklé typy a formy, ktoré nám poskytujú napr. naši spolužiaci, spolupracovníci, kolegovia v práci, susedia, známi a pod., ale opravdiví priatelia, priatelia, o ktorých ktosi povedal, že sú si duševnými dvojčatami. Bytosti, ktorých vnútro, srdce i duša sa nikdy nerozdeľuje, ani v bolesti, ani v radoosti.

Opravdivé priateľstvo je veľmi zriedkavý a preto tým vzácnejší vzájomný vzťah. Cesta k nemu, k jeho vzniku a prehĺbeniu je veľmi dlhá. Dlhो trvá než nájdeme niekoho, kto zostane s nami ešte aj vtedy, keď desiatky iných nás zbabelo a ľahostajne opustia. Staré príslovie nám vraví: „Keď máš priateľa, váž si ho, keď ho nemáš, nezháňaj sa po ňom!" Kunanbajev vo svojich 40 rozjímانيach o živote a ľuďoch napísal: „Zlý priateľ je ako tieň. Za slnečného dňa sa ho nezbavíš a ak prídu mračná, nenájdeš ho." Podobne aj srbské príslovie nám varovne pripomína: „Lepšie je nepriateľom po smrti ničeo zanechať, než u priateľov za živa ničeo hľadať." Z citovaného opäť vyplýva, že získať a upevniť priateľstvo nie je vôbec ľahké. Žiada to od nás čas, rôzne okolnosti a hlavne vytrvalosť. Chvilkové ľahké priateľstvá (v základnej vojenskej službe sa im hovorilo falošné) sa ľahko získajú a ešte ľahšie stratia. Dramatik Lope de Vega výstižne napísal: „Dôkazom ľudskej slabosti je, že priateľa možno získať lichôtkami a stratiť pravdou!"

Vývoj priateľských vzťahov je v našom živote veľmi dôležitý. V kruhu priateľov sa vychováваме. Koľko ráz i tá najlepšia výchova toho najlepšieho otca-matky, učiteľa, kňaza zvrhne sa len kvôli krátkemu tzv. priateľstvu s ľuďmi, ktorí vedia vovliecť do svojich kráčov i toho najlepšie vychovaného človeka. Niekedy sa to stáva, pravda, aj opačne. Nebudeme tu zdôrazňovať vplyv priateľov. Priznávame, že je veľmi dôležitý a máme sa snažiť, aby bol predovšetkým veľmi dobrý. Fínovia vraj hovoria: „Falošný priateľ — hotový nepriateľ." Tu môžeme zaradiť aj tých, ktorých priateľstvo je formou, ktorou sa na nás prizívajú iní. Keď nám dáš, tak si náš — učí nás jedno naše príslovie a iné nie menej múdre taktiež súhlasne nám pripomína: Dobre tomu, kto má priateľov, beda tomu, kto ich potrebuje. A skúsenosť Angličanov

podobne nám zdôrazňuje: „Bez priateľov niet šťastia a bez nešťastia nepoznáme priateľov".

Za svojho pôsobenia v Cechách pri posledných rozlúčkach nad hrobom mal som dosť príležitostí načúvať dojemným melódiám aj u nás známej a populárnej piesne: Medzi vami, kamaráti, chcel bych stráviť večný čas... Často som pri nej myslel na to, že by mala znieť nie iba nad hrobmi, ale v celom našom živote. Mala by nám živo a sústavne pripomínať našu vzájomnú povinnosť, ktorú tak užitočne a vhodne charakterizoval už Goethe v Utrpení mladého Werthera: „Svojim priateľom nemôžeš osožiť ináč, než tým, že im ponecháš ich radosti a rozmnožíš ich šťastie, užívajúc ho s nimi".

Vyhliadky opravdivého priateľstva sú krásne a lákavé, cesta k nemu namáhavá a ťažká. Ale ani jedno, ani druhé nezmenšuje našu povinnosť: Vytrvať na tejto ceste. Ak by si to uvedomili všetci ľudia na zemi, mier sveta by sa stal živou skutočnosťou a vzájomná láska by prestala byť tisícročia uskutočňovaným a vždy plne nerealizovaným heslom.

Aj u nás známy maďarský autor optimistických kníh o živote a pre život L. Perlaky napísal, že ani kusnutie hada neboli tak ako priateľova zrada, pretože povinnosťou ozajstného priateľa je práve to, aby nás miloval viac než naše šťastie. Nebude na škodu si pripomenúť Perlakyho Desatoro pravého priateľstva, i keď ho podávame v stručnom výťahu:

1. Najlepšie priateľstvá sú tie, v ktorých sa spriatelia nepriatelia.
  2. Pravým priateľom dieťaťa môže byť opäť iba dieťa.
  3. Nedaj sa uchvátiť túžbou získať každý deň nového priateľa. Kto má sto priateľov, nemá žiadneho.
  4. Priateľstvo neuzatváraj príliš rýchlo. Nad priateľstvom musí preletieť veľa búrok, aby sa stalo vzácnym a pravým.
  5. Tí, čo radi kritizujú, nie sú schopní byť dobrými priateľmi.
  6. I medzi priateľmi môže vzniknúť hnev, ale nie na dlho. Po prudkých hádkach musí nasledovať ešte rýchlejšie a prudšie zmierenie.
  7. Sú ľudia, ktorí sa veľmi ťažko rozhrievajú, ale títo sú obvyčajne najcennejšími priateľmi. Hlboko citiaci človek je obrnený určitou hradbou neprístupnosti, ťažko sa stáva priateľom, ale keď sa ním stane, jeho priateľstvo je tým pevnejšie.
  8. Z lásky priateľa prijímaj iba toľko, koľko môžeš vrátiť. Nesmieš obrať srdce, ktoré bije za teba o pocit bez odmeny.
  9. Nezabudni, že aj najlepšie priateľstvo je treba stále pestovať, a zalievaj ako kvetinku.
  10. A nakoniec: Hľadajme aspoň jedného skutočného priateľa, ktorý bude vidieť do nášho srdca, uhádne naše city, ktorý nám úprimne povie, keď sa dopustíme chyby, chytí nás za ruku, keď budeme kráčať nad priepasťou, pripomenie nám naše predsavzatia a dobré úmysly, ktorý s tichým a od-daným mlčaním vypočuje naše vzdychy, ktorý pomôže vo chvíli našej slabosti a prevezme časť našich bremien na seba a v našej biede pomôže nám zo svojho!
- Naša spisovateľka M. Figuli vyslovila presvedčenie, „že veľké priateľstvo je najkrajší vzťah a že môže človeku vyplňať život." Vyslovila tým pravdu, ktorej potrebu by sme si mali denne všetci uvedomovať.
- V starozákonnom Sirachovom spise môžeme čítať aj toto ponaučenie: „Verný priateľ je pevný hrad, a kto ho našiel, našiel poklad. Verného priateľa nemožno zaplatiť, a jeho cena sa nedá vyvážiť." Zamyslime sa nad tým a pochopme, že k dosiahnutiu tohto ideálu treba namáhavej snahy aj z našej strany. K opravdivému priateľstvu vedie len jedna cesta, cesta opravdivej úprimnosti. Potom sa priateľský stisk ruky nestane konvenčným gestom, ani spoločenským zvykom, ale výrazom spoločného úsilia, po ktorom volá celý dnešný svet, aby ľudské priateľstvo a bratstvo stalo sa radosnou skutočnosťou pre prítomnosť i budúcnosť celej ľudskej rodiny. Pre mier, za ktorý bojuje a lásku, ktorú tak hľadá a tak potrebuje. Napomáhať tomu je vznešený ľudský cieľ a najzákladnejšia ľudská povinnosť. Náš kresťanský vklad k tomu úsiliu však nepovažujme za milodarový príspevok, ale za podstatnú povinnosť. Plníme ju statočne, ako opravdiví vyznavači toho, ktorý aj nás pozval k svojmu stolu a aj nám adresoval výzvu k Božiemu priateľstvu: „Prikázanie moje je, aby ste sa navzájom milovali, ako som vás miloval ja... Ak robíte, čo vám prikazujem, ste moji priatelia." (Ján 15, 12, 14).

Dr. EMIL KORBA

Typy liturgie v carhradskom patriarcháte

Ako sme už uviedli, koncom 4. storočia rozkvitlo v Cirkvi značné množstvo rôznych typov liturgií. Na Východe ich vykvitlo oveľa viac ako na Západe. Ale ako na Západe postupne odkvitali, mizli z praxe vedľajšie typy a zavládol v celom rímskom patriarcháte obrad rímsky – latinský, tak aj na Východe začali čoskoro strácať na svojom význame liturgické obradové typy rôznych liturgií a udomácnili sa v celom carhradskom (byzantskom) patriarcháte spôsob taký, aký sa užíval v samom Carihrade.

Avšak liturgisti dokazujú, že tzv. obrad carhradský, ktorý sa nazýva aj grécky alebo byzantský do dnešnej doby, nevznikol v Carihrade, ale v sýrskej Antiochii, čiže v Sýrii. Antiochia si zase brala za vzor Jeruzalem. V tom načíh hľadať opodstatnenie tradície, že carhradská-byzantská Liturgia je stavaná na Liturgii sv. apoštola Jakuba a sv. Bazila Veľkého.

V tomto carhradskom obrade až koncom 11. a začiatkom 12. storočia nadobúda tzv. Liturgia sv. Jána Zlatoústeho prevahu nad inými formami Liturgií. Až z tých čias sú dokumenty, ktoré svedčia titulným nadpisom o jestvovaní formulára, ktorý sa pripisoval, či posväcoval sv. Jánovi Zl. Do tohto storočia kladú odborníci doklad o tejto Liturgii od Pseudo-Prokla.

Od 4. do 12. storočia táto Liturgia prešla tiež istými fázami svojho vývoja tak zo stránky textovej, ako aj zo stránky spôsobu odbavovania (rubrik).

Preto zažila značné zmeny do konca 12. storočia a vnikli do nej zmeny i potom v ďalších storočiach, keď znovu a znovu bola úradne natískať snaha nič v nej nemeniť. Život si vynútil v nej isté zmeny.

Na základe písomných dokumentov je zistené, že v 5. storočí sa vsunul do tejto Liturgie spev „Svätý Bože, svätý silný, svätý nesmrtný...“, v 6. storočí spev „Jedinorodný“ a „Iže cheruim“. Prvé dva sú základnými spevmi v liturgii katechumenov (v Službe slova) a tretí je doteraz hlavným spevom pri obetovaní (v Službe virnych).

Od 8. storočia až po vynález tlače v 16. storočí zachovali sa rukopisné formuláre o tejto Liturgii. Ich hľadanie a skúmanie sa začalo až v druhej polovici 19. storočia. Výsledky sú mimoriadne krásne. Medzi najcennejšie dokumenty o tom patrí tzv. Barbarenský kódex z konca 8. storočia. V ňom sú opísané všetky tri typy byzantskej Liturgie: Bazilova, Zlatoústeho a Preždeosvjaščenných darov (prasanctificatorum), ako aj niektoré veci z časoslova a trebníka. Zachované rukopisy svedčia o tom, že boli v obehu dve redakcie Liturgie sv. Jána Zl. a že ani po 12. storočí nebolo jednoznačného spôsobu odbavovania tejto Služby Božej. Tak grécke, ako aj rôzanské rukopisné liturgikony prezrádzajú veľkú rôznorodosť a mnoho variantov v spôsobe služenia tejto Liturgie.

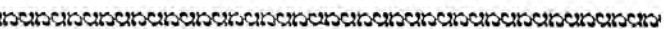
Prvý úspešný pokus o skorigovanie liturgického života pri odbavovaní sv. Liturgie urobil carhradský patriarcha Filotej (1354–1376). Jeho „Ustav“ značne prispel k tomu, že na konci 14. storočia došlo viac-menej k ustálenému textu i k ustáleným

rubrikám pri odbavovaní Liturgie sv. Jána Zl. Táto redakcia sa stala podkladom aj pre tlačené vydania tejto Liturgie po vynájdenní tlače v 16. st.

Ale ani tlačené vydania tejto Liturgie neprispeli veľa k jednote v textoch a rubrikách. Stávalo sa tak z viac príčin: 1. Vydávali ich súkromníci bez aprobácie z centra; 2. nemálo vplývali ná to kultúrno-národné smery; 3. vydavatelia vybrali rôzne staršie písané predlohy.

Tlačené vydania tejto Liturgie možno roztriediť do troch skupín. Prvú skupinu tvoria grécke vydania. Grékovia boli od vzniku rozkolu v 11. st. nepriateľmi novôt tak v textoch, ako aj v rubrikách. Preto rozdiely vo vydaniach sú minimálne. Za vzor a predlohu si brávali Ustav Filotea. Značnejšie odchýlky sa zjavovali v benátskych gréckych vydaniach.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

BOHOSLUŽOBNÉ ÚKONY sú rozličné. Najdôležitejšie sú utiereň, sv. liturgia a večerňa. Najhlavnejšia je sv. liturgia. Všetky bohoslužobné úkony odbavujeme podľa predpísaných noriem. Na všetko je pravidlo, predpis, čo ukazuje, ako máme ten-ktorý úkon robiť. Tie predpisy obsahuje takzvaný typik. On predpisuje celý chod tohto-ktorého úkonu.

Utiereň je ranná bohoslužba. Nedeľňajšia je veľká, čiže obsahuje všetky častky. Na sviatky sa o niečo líši. Má chválospev, velebenie a stupňový spev (stepenna) okrem iných a zasa vynechávame „Anjelský zbor“. Tieto spevy sa berú iba v nedeľu.

Najväčšia utiereň je veľkonočná. A čo vidíme? Začína sa tropárom „Kristus vstal z mŕtvych“ s predpísanými veršami, po ňom Veľké prosby a hneď nasleduje kánon, ktorý má 9 spevov. Druhý irmos obyčajne vynecháme a spievame 1., 3. atď. Môžeme povedať, že takmer celá veľkonočná utiereň pozostáva z kánona, ktorého spievame všetky spevy irmosov, teda je rozšírený kánon, lebo každý irmos má 3–4 spevy s predspevom: „Kristus vstal z mŕtvych!“

Podľa veľkonočnej utierne môžeme usudzovať, že najhlavnejšou časťou utierne je kánon s opakovacím kánonom, tzv. katavasiou. Celoročná katavasia je z 1. oktôbra „Otvorím svoje ústa“. Keď nie je predpísaná iná sviatočná katavasia, vtedy vždy spievame túto mariánsku. Iné katavasia sú: veľkonočná, vianočná, Bohozjavenia, Stretnutia, Povýšenia a iné.

Nemilo sa ma dotklo, keď na nedeľňajšej utierni som počul iba 1. spev irmosu a hneď nato kňaz intonoval „Bohoroďičku a Matku sveta velebme!“ Takto sa nemá utiereň skracovať. Všetko predtým brali, obšírne spievali aj to, čo sa mohlo iba prečítať, no hlavní vec vynechali. Neospravedľňuje, že kánony sú ťažké a ľudia ich nevedia spievať; veď šlo o obyčajný nedeľný kánon z ôsmohlásnika, čo sa vystrieda každú nedeľu, opakuje sa aspoň päť ráz do roka, čiže možno ho zaspievať naspamäť a vynechať to, čo nie je podstatné.

Utiereň môže mať aj viac kánonov, ale iné častky sú vtedy prirerane skrátene. Nezapomeňme, že utiereň pozostáva zväčša z kánona, načo je najlepším dôkazom utiereň najväčšieho sviatku v roku: Veľkej noci.

Keď sme už pri typiku, pozrime si iný predpis.

Niektoré nedele nie sú obyčajne nedele. Takto bolo aj 13. a 20. septembra. Pondelok 14. sept. bolo Povýšenie Kríža. Nedeľa pred Povýšením a po Povýšení majú svoje osobitné Čítanie a výňatok z evanjelia. Podobne soboty pred a po. Presvedčte sa v kalendárnej časti Liturgikona, Apoštola, Molitvoslova alebo typiku.

Tieto nedele (aj soboty) teda majú dve Čítania a dva výňatky z evanjelia. Prečo poukazujem na to? Náhodou som čítal z listov sv. apoštola Pavla (nedele 17. po Sv. Duchu a nedele pred Povýšením sv. Križa), ale evanjelium bolo iba jedno, 17. nedele. Nakoľko je veľký sviatok Povýšenie sv. Križa, vidieť aj z toho, že má oktávu; mení sa chod sv. liturgie: namiesto Svätý Bože (trosvätý) spievame: „Tvojmu Križu uctievanie sa...“ Miesto Dostojevné je zvelebovať ňa, berieme „Zveleboj duša moja prečestný Križ Pána“ atď.

Nezaškodí, keď sa pozrieme aspoň do Zborníka — keď nemáme poruke typik — aký je predpis na dotýčný deň. Znovu opakujem: nespoľiehajme sa na svoju pamäť, ktorá nám môže zlyhať. Držme sa svojho a neberme menšie dôležité na úkor podstatného.

Jozef Erby

POZNAJ SVOJU SV. CIRKEV

III.

Prvé nedorozumenie sa stalo v druhej polovici 9. storočia (za carihradského patriarchu Fócia).

To bol prvý rozkol Východu so Západom. Fócius neskoršie napísal obsirny list biskupom svojej oblasti, v ktorom obviňoval Západnú Cirkev, že: v sobotu sa postí, kňazov núti k celibátu a do symbolu viery vložila slovo „Filioque“, t. j. i Syna. Mier medzi Východom a Západom bol obnovený, ale takto rosiate semeno prinieslo po 150 rokoch znovu neželateľné plody.

V polovici 11. storočia patriarcha Michal Kerulários roku 1053 vydal obsirny list, v ktorom obnovil obvinenia proti latinárom a znova ich obviňoval, že:

1. pri svätej Liturgii užívajú nekvasený, a nie kvasený chlieb;
2. v sobotu sa postia;
3. latinskí kňazi nenosia brady;
4. vo veľkom pôste nespievajú Alleluja;
5. pri sv. krste užívajú len jedno ponorenie;
6. kňazi žijú v celibáte;
7. do vyznani viery vložili slovo Filioque...

Kerulários začal popierať i samé prvenstvo—primát rímskeho pápeža. Odlúčil sa (r. 1504) od centra Katolíckej Cirkvi.

Takto sa zjednotenie Východu a Západu prerušilo, city ľudí sa pomaly vzájomne odcudzili, duše sa navzájom vzdialili a takto zasiate semeno priniesli osudné následky.

Krátky opis historických udalostí dokazuje, že sa východní patriarchovia Carihradu vzdialili od Západu, prerušili duchovné spolunažívanie dvoch častí sveta, Východu a Západu a vyvolali neblahý rozkol.

V šťastných stáročiach vieroučného zjednotenia i duchovného riadenia prináležal k Cirkvi znamenalo tak na Východe, ako aj na Západe to isté, totiž byť členom jedinej spasiteľnej všeobecnej Cirkvi Kristovej. K vyjadreniu toho stačilo celkom krátke slovo: ortodoxný, t. j. pravoslávny čiže iným slovom katolícky. (Poznámka autora: Juhoslovanský bádateľ J. Pavič r. 1939 dokázal, že cyrilometodejský preklad slova „orthodoxos“ znel „pravoverný“ a tak sa udržoval po päť stáročí v cirkevnoslovanskom písomníctve. Až v 14. storočí pod vplyvom palamizmu začali ho nahradzovať slovom „pravoslávny“. Viď Kalendár gréckokatolíkov 1969, str. 103—107. — I. Marianov.)

A to tak na Východe, ako na Západe. Rozdiel bol iba v obrade a v disciplíne.

V týchto stáročiach prvenstvo (primát) rímskeho pápeža sa vyznávalo práve tak na Východe ako na Západe. Z toho hľadiska nebolo rozdielu na Východe a na Západe.

Od čias cirkevného rozkolu odlúčení tomuto slovu ortodoxný čiže pravoslávny (pravoverný) — začali dávať nový význam. Totiž týmto slovom sa usilovali dať význam cirkevného odcudzenia i začali východných nezjednotených nazývať pravoslávny (pravoverný).

Toto slovo totiž: ortodoxný — čiže pravoslávny (pravoverný) znamená toľko ako byť pravoverným, t. j. byť opravdivým členom pravej Cirkvi Kristovej a pravým spôsobom vzdávať

slávu Pánu Bohu. V dôsledku takéhoto prirodzeného významu slova vidí sa jasným, že užívať slovo pravoslávny na označenie nezjednotených javí sa nepresné.

Na podklade toho, čo sme povedali, keď zhrieme predpoklady, sme oprávnení urobiť tieto závery:

1. Michal Kerulários, carihradský patriarcha, roku 1054 odmietol podriaďovať sa Hlave Cirkvi.

2. Tým mieril zmeniť sústavu samej Kristovej Cirkvi.

3. Na základe toho on i jeho nasledovníci, čo išli v jeho stopách, jednotu Matky Cirkvi roztrhli.

4. Odlúčení východní bratia pre svoj zamýšľaný postup stanovili nejaké články, ktorých pravým autorom je Fócius, a neskoršie Michal Kerulários.

Totíž nezjednotení v svojich autentických cirkevných bohoslužbách vyznávajú kladné katolícke učenie, ale vo svojom vonkajšom prejave tie isté pravdy popierajú. Takýmito bodmi sú tieto:

a) Apoštola Petra nechcú uznať za Hlavu Cirkvi, tvrdiac, že Hlavou Cirkvi je Kristus.

V tom je nedôslednosť, pretože Kristus je neviditeľná Hlava Cirkvi, ale viditeľnou Hlavou Cirkvi sa ukazuje svätý Peter, ktorého sám Spasiteľ za takého ustanovil.

b) Po prvom Vatikánskom sneme (1870) sa sporadicky vyskytujú niektorí, čo popierajú aj neomylnosť (neložnosť) Svätého Otca.

Ale takéto popieranie je nedôsledné, pretože východní nezjednotení v svojich cirkevných obradoch, napísaných v česť napr. sv. Martina, rímskeho Otca (649—655) vyznávajú, že je neomylným (neložným). Text, ktorý užívajú, znie takto: „vrchný predstavený neomylný, čo dáva príkazy — verchovník povelínij neložnýj“. (Pozri Mineja, 14. apríl, Večiereň, 2. stichira).

c) Schválne neprijímajú slovo Purgatorium — čistilišče — Očistec. Ale takéto ich popieranie nemožno brať vážne, pretože i sami nezjednotení spolu s autentickým učením Východu i celej Cirkvi slávia takzvané soboty zomrelých a každý týždeň v sobotu majú spomienku na duše zomrelých v Kristu. Teda v praxi uznávajú, že sú duše, ktoré nie sú celkom čisté, ale ani nie sú úpornými hriešnikmi, preto nemôžu byť ani v nebi, ani v pekle.

d) Ďalej odmietajú užívať slovo „Filioque“, t. j. „i Syna“ na označenie vychádzania Svätého Ducha od Otca a súčasne i od Syna. Ale aj v tom sa javí nedôslednosť, pretože oni tú istú pravdu, t. j. vychádzanie Ducha Svätého i od Syna, vo svojich bohoslužbách vyjadrujú inými slovami. U nich totiž obvyklá formula je: Duch Svätý vychádza od Otca a prejavuje sa Synom. Napr. „Duše, ot Otca ischoďaj, Synom že javľajemyj.“ (Triod postn. 3. ned. pôstu, streda, Utiereň, Kanon na 2. him.)

Užívajú dokonca i samé slovo vychádzania. Napr. „Príd k nám, Duchu Svätý, ...lebo Ty si rieka Božstva, vychádzajúca z Otca Synom — Ty bo jesí rika Božstva, iz Otca Synom ischoďšaja“. (Triod cvitna, Sošestvie Sv. Ducha, Po večerie, Kanon, 3 stichira na 6. himn.)

e) Podaktorí od čias Mikuláša Kabasilu (14. storočie) premenenie obetných Darov (pri sv. omši) pripisujú okrem slov Kristových aj vzývaniu Svätého Ducha. Ale ani toto tvrdenie sa neukazuje serióznym, pretože po vyslovení slov kňazom „Toto je telo moje ...Toto je Krv moja...“ oni robia poklonu, to jest už úpenlivo sa modlia k Svätým Darom na znamenie toho, že oni všetci, tak kňazi, ako veriaci, vyznávajú, že Sväté Dary po vyslovení nad nimi Kristových slov, už sú posvätené, t. j. chlieb už nie je prostý chlieb, ale Telo Kristovo, a vino už nie je prostý nápoj, ale svätá Krv Spasiteľa.

(Podľa štúdie nášho popredného teológa, dlhoročného profesora a dekana bratislavskej bohosloveckej fakulty dr. Mikuláša Rusnáka (1879—1953), ktorá vyšla krátko po oslobodení našej vlasti pod názvom Jedinstvo Christovej Cirkvi, preložil, vybral a upravil o. dr. J. Mastiliak.)

POZNÁMKA REDAKCIE: Druhý vatikánsky snem (1962—1965) si želá, aby sme sa v láske snažili preklenúť vzdialenosť, ktorá nás delí od našich odlúčených bratov, vychádzajúc z toho, čo nás spojuje.

Svätý Otec Pavol VI. a carihradský patriarcha Athenagoras I. vzájomne kľatby za Kerulária z r. 1054 odsúdili na zabudnutie dňa 7. decembra 1965. To má byť východiskom nášho nového prístupu k našim odlúčeným bratom.

Modlitba je základným náboženským úkonom. Je pre kresťanstvo tak významným a charakteristickým činom, že severoamerickým Indiánom, keď sa v 17. storočí dostali do styku s katolíckymi misiónarmi, kresťanstvo pripadalo ako „náboženstvo modlitby“. V ovzduší modlitby vykvitla medzi nimi „Ialia Mohawkov“ — Kateri Tekakwitha (1656—1680).

Učiteľ Cirkvi sv. Alfonz napísal mnoho kníh a spisov. Ale za najdôležitejší považoval nevelkú knihu: „Modlitba, veľký prostriedok spásy“. Túžil mať toľko výtlačkov tejto knihy, aby ich mohol dať do ruky všetkým kresťanom. V tejto knihe vyslovil veľké slovo: „Kto sa modlí, bude spasený, kto sa nemodlí, bude zatratený.“ Duchovný syn sv. Alfonza F. X. Durwell, biblista a vynikajúci teológ v spise „Le mystère pascal source de l'apostolat. Paris 1970“ odhaľuje nevšedným spôsobom dôležitosť a zákony účinnosti modlitby.

I. DÔLEŽITOSŤ MODLITBY

„Povedal im podobstvo o tom, že treba vždycky sa modliť a neustávať“. To je veta u sv. Lukáša (18, 1), ale svojou formuláciou a základom prezradzuje aj vplyv sv. Pavla. Učiteľ Lukášov sv. Pavol píše: „Treba sa modliť bez prestania“ (1 Sol 5, 17); a sám o sebe píše: „Modlime sa vždy“ (2 Sol 1, 11), „noc i deň“ (1 Sol 3, 10; 2 Tim 1, 3).

Modliť sa vždycky — takéto slová by sme radi označili za zbožné hyperboly-nadsádzky, keby sme sa nebáli, že pochybíme proti úcte k sv. Písmu. Ale keďže sa naozaj vidia prehnané, ponáhľame sa rýchlo ich redukovat' a previesť do ich, ako sa domnievame, správnych rozmerov. Veď je nemožné vždy sa modliť — myslíme si. Preto, myslíme si, že tu ide iba o povzbudenie k častejšiemu modlitbe, povzbudenie, aké nevedie k malomyselnosti. Opatrne vyprázdňujeme texty nebezpečné pre naše „dobré svedomie“. Kropíme vodou strelný prach evanjelia. — Jednako máme tu do činenia s absolútnymi kresťanskými požiadavkami, so superlatívami reči svätosti, ktoré nemožno pozbať strohosti, zdanlivo prehnanej, inak ako za cenu zmeny zmyslu. Lebo požiadavky evanjelia sú svojou povahou neobmedzené, v očiach ľudí prehnané a neuskutočniteľné, ak nejde o takého, čo vie vo viere prenášať hory: požiadavky eschatologické, ktoré až do smrti budú prevyšovať všetky realizácie — uskutočnenia. Požehnaná buď teda smrť, pri ktorej kresťanovi bude dané vyplniť napokon svoje striktné povinnosti.

Pre sv. Lukáša, a často aj pre Apoštola Pavla, modlitba, o ktorej je reč, je modlitba prosby. Povinnosť neustále sa modliť je motivovaná rôzne. Pre svätého Pavla najnaliehavejším motívom takejto modlitby je úloha apoštolátu: „Bra-

tia, modlite sa za nás, aby sa slovo Pánovo rýchle širilo a oslávilo“ (2 Sol 3, 1), „zápaste spolu so mnou v modlitbách za mňa!“ (Rim 15, 30).

Nuž ak už požiadavku ustavičnej modlitby samu o sebe ťažko je prijať, najmä za našich dní; ťažkosť zdá sa o toľko väčšia, že modlitba je tu modlitbou prosby, a k tomu ešte prosby týkajúcej sa spásy druhých.

Lebo bol tu vždy sklon považovať modlitbu prosebnú za menejcennú, za žobranie, v akom sa vždy tají nejaký egoistický záujem. Viaceré ankety ukázali, akaj malej priazni sa teší za našich dní, najmä medzi mladými kresťanmi takáto modlitba. Človek, ktorý bol kedysi vydaný na milosť silám prírody, dnes stále viac dokáže si podrobovať tieto sily a usiluje uskutočňovať sám to, čo predtým žiadal od Boha. Modliaci dáva prednosť tomu, aby Boha chválil a ďakoval mu za diela jeho stvorenia a za diela, ktoré vykonal bolo dopriate človekovi.

Tento postoj sa vyskytuje i v oblasti apoštolátu.

Taká ďakovná modlitba je iste krásna. Ale či kresťan netúži, t. j. nemodlí sa, aby toto dobro bolo ešte hojnejšie, aby ho bolo oveľa viac vo svete a aby bolo oveľa menej zla? Namiesto púheho konštatovania a ďakovania nechceli by sme tiež modlitbou spolupracovať na dobre vo svete?

Pokiaľ ide o modlitbu za spásu druhých, táto modlitba uniká výčitke z egoizmu, ale viacerým sa zdá bezvýznamnou. Môže ona dosiahnuť dobrá, o ktoré žiada? A ak nie, načo sa modliť? Veď Boh pôsobí na svet cez druhotné príčiny. Túto zásadu teológia vždy zastávala a za našich čias ju právom aplikuje tiež na modlitbu. Teda, aký zmysel môže mať modlitba, ktorá chce pohnúť Boha a dosiahnuť, aby

zasiahol On sám v prospech našich bratov a spasil ich, keď Boh chce, aby sme my sami na nich pôsobili silou jeho milosti a evanjelizovali ich? A chcieť na nich pôsobiť samou modlitbou, môže sa zdať márnym počínaním. Veď spása je zo všetkého záležitosťou najosobnejšou: je nemožné zbožnými túžbami živými v mojom vlastnom srdci zaväziť na večné určenie druhého človeka. Tak sa to vidí. Náboženská psychológia, ktorá si za predmet svojich analýz berie často modlitbu prosebnú, zisťuje, že modlitba môže mať blahodarné účinky na toho, kto sa modlí, ale keďže táto psychológia môže kontrolovať iba účinky psychologické, ktoré sa vyskytujú u toho, kto sa modlí, je naklonená neuznávať iné účinky. Teda modliť sa za iných, načo to?

Tak sa to javí na prvý pohľad.

A predsa Cirkev sa vždy s naliehavosťou a pevnou nádejou modlíla za spásu sveta. Sú dokonca kresťania, a to najlepší medzi tými, čo sú stravovaní túžbou po spásu druhých, ktorým vek, nemoc a iné okolnosti nedovoľujú nijakú vonkajšiu apoštolskú činnosť. Modlitba v skrytosti, utrpenie za spásu sveta, ktoré ako jediná a heroická činnosť sú ponechané týmto kresťanom, boli by márne, hoci sa najviac podobajú Kristovej činnosti na kríži?

Cirkev veľmi ráta s takýmto ľudmi (II. Vat. snem, Dekrét o misiách č. 38). Ich existencia by bola absurdná-nezmyselná, keby ovocie v dušiach jej nedávalo dostatočné vysvetlenie.

Ale moderný človek chce, aby sa mu táto účinnosť dokázala, aby sa mu demontoval jej mechanizmus, ak sa tak možno vyjadriť inakšie vidí v modlitbe činnosť magickú, akaj nemôže venovať svoju vieru.

Problém účinnej modlitby je na prvom mieste teologický, a nie psychologický. Otázka sa stavia takto: Môže človek skrze modlitbu dosiahnuť od Boha to, za čo sa modlí? Z iste modlitba podlieha tiež úsudku zo strany vied, lebo to je tiež jedna z činností ľudskej, ale otázka ako sme ju položili, patrí do iného poriadku: do veci angažuje Boha, a iba odvolanie sa na slovo Božie dovoľuje uspokojivo na ňu odpovedať.

Nech už ide o modlitbu za seba alebo o modlitbu apoštolskú, problém je v základe ten istý. Lebo každá modlitba prosebná predstavuje problém; modlitba, pri ktorej človek verí, že môže dosiahnuť od Boha dobrá, po ktorých túži. Dostane ich? Z akého dôvodu ich dostane? Aby sme pochopili zmysel apoštolského príhovoru, načim slediť za tým, aký zákon ovláda účin každej modlitby. Modlitba za spásu vlastnú a modlitba apoštolská sú nerozlučné vo svojich problémoch.

Budme ohľaduplní!

Otec biskup Dr. Josef Hlouch vo svojej „Minuténke“ o veľkom pápežovi Jánovi XXIII. píše toto:

Ján XXIII., ešte ako nuncius, mal raz za horúceho odpoľudnia prednášku pre rehoľné ošetrovatelky. Pozoroval, ako sa unavené hlavy skláňajú, driemu. Hovoril stále tichšie, až to všetko driemalo. Čo by bol robil na jeho mieste iný? Rozžúľil by sa, že majú malú úctu k slovám hodnostára. Roncali si ale vyzul topánky, ticho odišiel, aby nikoho nezobudil.

V živote neraz stretne ľudí, ktorých slabosti sú niekedy väčšie, než naše. Majme pre nich pochopenie. Budme ľuďmi. Pamätajme, že na tejto planéte žijeme s ľuďmi, nie s anjeli. Prihodi sa často, čo je nepríjemné a nežiaduce: rôznosť mienenia, nedorozumenie, neuvážené a urážajúce slová, chladné a odporujúce správanie. Nesmieme teda hneď a vo všetkom vidieť zlú vôľu. Hľadajme skôr dôvody ospravedlňujúce. Nikdy nezveličujeme chyby iných, radšej ich znižujeme a priaznivo posudzujeme. Preukazujeme našim bližným úctu, kdekoľvek je to možné a vyvarujeme sa podľa možnosti všetkého, čo by iným mohlo spôsobiť bolesť. Všetkým nám najbližšie stojacim, preukazujeme lásku, lásku trpezlivú a odpúšťajúcu. To bude náš najlepší prínos pre život v dnešnom svete.

o. František Dancák

„Či cieľom života je žiť? Či nohy Božích dielok budú pripútané k tejto zemi úbohej? Cieľ nie je žiť, lež umierať a nielen tešať križ, lež naň vystúpiť a dať čo máme veselo! V tom je radosť, v tom je sloboda, v tom je večná mladosť a Boh mi svedkom, keď krv starca na obetnej plachte vedľa krvi mládenca netvorí škvrnu práve tak červenú a takú čerstvú, ako krv jednoročného baránka.“

(P. Claudel)

Obidve modlitby majú ostatne hlbokú príbuznosť navzájom s ohľadom na dobro, po ktorom túžia, lebo posvätenie vlastné nie je bez apoštolských dimenzií, a spolupráca na spásu môže sa uskutočňovať len vnútri vlastného posväcovania. Úvaha o úlohe modlitby pri osobnej spásu nám pomôže pochopiť zmysel modlitby za spásu druhých.

Dr. Ján Mastiliak

Z DEJÍN NAŠICH FARNOSTÍ

BEŇADIKOVCE

Meno obce odvodzujú od rehole benediktínov, ktorí tu kedysi pôsobili a ktorým patrila aj miestny chrám. Terajší chrám je z r. 1817. V roku 1890 bol reštaurovaný a zasvätili ho Pokrovu Presv. Bohorodičky. V r. 1908 jeho strecha, pokrytá šindľovými taškami zhořela. Opravu dokončili v r. 1910.

Beňadikovce sú filiálkou farnosti Štiavnik v býv. Giraltovskom okrese. Matriky farnosti pochádzajú z r. 1799.

Ako duchovní správcovia tu v minulom storočí pôsobili: bazilián J. Sikora, J. Tarasovič, Demeter a Anton Kovalickí, M. Bisaha. Roku 1905 farnosť spravoval H. Ilkovič. V rokoch 1908–14 J. Verdon, Št. Varzaly do r. 1920. Po ňom VI. Kapišinskij, E. Mydlík, A. Čisarík a od r. 1930 Anton Adamkovič.

Vlani obetavosťou miestnych veriacich bol beňadikovský Boží stánok daný do dnešného vzorného stavu. Do podobného poriadku dali si aj miestny cintorín.

P. Holodňák

ČIČAVA

Päť kilometrov na severozápad od Vranova leží obec Čičava so svojou starou cerkvou na kopci povedľa domov. Obec je veľmi stará, mnohí tvrdia, že najstaršia na okolí, v nej vraj prebývali tí, čo budovali hrad Čičavu. Spomína sa už roku 1270 v listine kráľa Štefana V. Sprvu to bola veľká dedina, ale roku 1492 vo vojne poľsko-uhorskej väčšina obyvateľov bola vyhubená. Veľké nešťastie postihlo dedinu roku 1663, kedy umrelo veľa obyvateľov na mor a roku 1831, kedy na cholere umrelo v júli a auguste 15 obyvateľov.

Gréckokatolícky farský kostol sv.

Kozmu a Damiána je veľmi starý. Možno predpokladať, že stál už roku 1314: v súpise pápežských desiatkov z tohto roku je uvedený istý kňaz „Stephanus de Chifa“, čo niektorí vykladajú ako „Štefan z Čičavy“. Iní však tvrdia, že „Chifa“ mohlo znamenať aj hrad Čičavu.

Keď teda Čičava mala farára, zaiste mala aj kostol. Hrubé kamenné múry čičavského chrámu sú teda staré takmer 660 rokov. Tento kostol bol podľa všetkého budovaný v etapách. Najstaršia je loď s prebytiom, mladšia je veža, „babiniec“ z roku 1899 a sakristia z roku 1969. Chrám bol reštaurovaný roku 1887, roku 1899, roku 1926 a naposledy roku 1969.

Roku 1926 pokryli ho plechom (dotedy bol pokrytý šindľom) a kúpili zvon. Pri poslednej renovácii bol chrám zvonku aj zvnútra obielený a pri tejto práci boli na klenbe lode odhalená nádherná maľba evanjelistu Marka. Okrem toho boli vymenené lavice, natretý plech a zavedený rozhlas. V kostole je zvon z roku 1713. Druhý z toho istého roku v čase prvej svetovej vojny odviezli uhorskí vojaci na výrobu kanónov. Vnútorne zariadenie je z konca 19. storočia.

Matriky sú vedené od roku 1787. K farnosti patria Komárany, Merník (kde dakedy bol aj chrám) a Nižný Kručov.

Na farnosti pôsobili: Daniel Tutkovič (1787–1824), Michal Tutkovič (1824–1825), Peter Vaško (1825–1829), Ján Mihály (1831–1832), Hyacinth Krupa (1834–1835), Ján Kuliman (1835–1837), Alexej Petrašovič (1837–1840), Jozef Gojdič (1840–1842), Jozef Šalamon (1842–1853), Emil Zubrický (1853–1872), Augustín Leukanič (1872–1878), Štefan Schirilla (1878–1889), Alexej Vyravec (1889–1891), Michal Bisaha (1892–1897), Alexej Deák (1900–1903), Emil Nevický (1910–1914), o. Suchý (1914–1915), Imrich Sedlák (1915–1916), Konštantín Turkiňák (1916–1919), Michal Baláž (1919–1920), Teodor Fedáš (1920–1931), Michal Ďurišin (1932–1951). Od r. 1968 je správcom fary o. Michal Veliký.

Marián Tkáč

Spev ruží

Farba ruží ma nikdy nelákala tak ako ich vôňa
V cudzej malej záhrade
(našou bola len jej nebeská výška,
vtáči spev na susedových stromoch
a jasné sny za bezmesačnej noci)
odviaľ ju rozbresk rána
V preľudnenej samote sveta
sme miesto pre ňu márne hľadali...

V krehkej nádhere nezrozumiteľných slov
už neosloví svitanie
Ak, áno, tak iba tichom svojho mlčania

Zvädnuté ruže detstva šíria vôňu dávnych rokov
Herbár v ruke pamäti
Sú v ňom všetky otce ruže
Vôňa starých pohľadov
Má meno prvej nezabudnuteľnej lásky
a svetlo, aké dáva iba rozžiarený vianočný strom
Hľadáš pod ním nerozbalené dary
všetkých štedrých dní a nocí

Živá vôňa lásky s mŕtvym nikdy neodchádza
Hrob tela nie je jeho korisťou
Hrob je drobný sad v aréne neskosených tráv
Na mieste za mestom
Zelená kolíska tých, čo sa už nikdy nenarodia
Stanica prestupu do mlčiach krajín všetkých
ktorí nás iba predišli

Hlas mlčí ako tichý rozklad tela
Len vôňa ruží spieva ako by tu bol
ako keby žil
ako keby spieval s nami...

(Z rovnomennej básnickej zbierky E. Korbu)

Nad hrobom matky

S otvorenou knihou v ruke stojím, so zázračnou knihou tvojho životopisu. A hľa, písmená čudné, živé, farebné, zvučné, samotné skladajúce a zoraďujúce sa v ucelený obraz tvojho života.

A čítam pohnutý znova v Tvojom šlabikári a pokračujem knihou múdrosti i umenia a napokon započívam sa do záverečného spevu tvojej tichej, nenáročnej, obeťavej Lásky.

Ano, nebolo učiteľa, nebolo umelca ani spisovateľa nad Teba, ale ani lásky všetkých snúbeníc sveta neprevýšili Lásku Tvoju!

Ty si ma učila zázraku sveta vysloviť hlásku, slovo, myšlienku. S maznaním znížila si sa ku mne a dodnes nepochopím, ako som skoro a ľahko absolvoval najťažšiu školu života. S Tebou začínala i moja viera, lebo si ma učila pravde. Dnes, i keď tisícoraké sklamanie pripraví mi život, vždy budem veriť v pravdu, pretože si ma v nej utvrdila. Jemne spájala si zemské s nebeským a po týchto dvoch svetoch leteli sme pospolu v zlatom kočiari snenia. Preto, keď na teba myslím, spoja sa mi ruky v modlitbu. Tvoj bezprikladný, nikdy nevyjadrený cit k Bohu bol citom učeného teológa i asketu a s ním samočinne vstrebala si mi do duše cit cudnosti a úctu k pravidlám mravnosti vždy v pravý čas.

Potom si ma vzala do školy sebazaprenia, pokory a práce. Známkovala si ma pohľadom. Nechcela si vďaku, chcela si iba záblesk úsmevu v svojich očiach. Odpusť mi každý bóľny Tvoj pohľad. Viem, že šla si životom „jak kajúcnicia smutná a Tvoj deň nemal farieb, vône.“

Mater dolorosa — Tvoja univerzita. Nerada si ma tam prijímala, lebo si vedela, že túto školu dokončím, až keď sa k Tvojmu hrobu priblížim. Dakujem za všetko. Za nežnosť, krehkosť, láskavosť a hlavne za vzor v utrpení, v ktorom stála si ako neohrozená bojovníca.

Vedela si trpieť, lebo vedela si milovať. Tak si formovala môj život, ktorý si mi dala a kládla si medzi tento život večný znak rovnosti. Dávala si mi sama súc unavená silu, a to tak tichučko a ľahko akoby si sa sotva zeme dotýkala, hoci pritom niesla si tarchu pozemskej práce.

Takto Ťa vidím stále! I dnes žiaria mi Tvoje vládne, láskyplné oči. Či Ťa môžem ešte i dnes prosieť?

Daj mi pocit dávnej istoty vedľa seba a rozptýľ mrákavy životných tiesní a úzkostí. Nad Tvojim hrobom chcem Ťa ubezpečiť tým, že svoje radosti i utrpenia spájam s Tvojimi celoživotnými a chcem, aby naše duše raz vzplanuli v jeden večne živý plameň lásky!

Viktor Skorodenský

(8. pokračovanie)

— Keď som v deň voľby stál na balkóne chrámu svätého Petra, všetky tie reflektory a svetlá ma tak oslepili, že som nič nevidel. Pastier stál pred svojimi ovečkami a nevidel ich.

Potriasol hlavou, zrejme, nemohol sa zdržať od smiechu:

— Reverenda, ktorú príchystali pre nového pápeža, bola taká tesná, že som ani ruky nemohol pozdvihnúť. Krajčíri ma nechceli, to je jasné. A pretože nie obyvatelia Ríma vyvolili ma za svojho biskupa, ako som mohol vedieť, keď som ich nevidel, či schvaľujú moju voľbu? I stál som na tom balkóne tak oslepený, ako niekto, kto sa díva do slnka.

Manzù sa úprimne usmial pobavený pápežovým rozprávaním a potom dal sa do práce nad štvrtým poprsím. Prelát Capovilla sedel dosť ďaleko a prezeral nejaké dokumenty. Nik teraz neprekážal. Toho dňa práca pokračovala znameňte.

Na začiatku novembra Manzù oznámil pápežovi, že by mohol vybrať zo šiestich sadrových poprsí. Štyri urobil v pápežskej bibliotéke a dve kópie z tamých doma vo svojej pracovni.

Prekvapil Jána XXIII. vo chvíli, keď spolu s prelátom Capovillom pozorne prezeral poprsie. Chodil od jedného k druhému medzi dvoma radmi sóch ako generál, čo prezerá svoje vojsko. Zastavil sa pred dvoma, na ktorých mal na hlave „camauro“.

— Je to čudné, — povedal. — Tieto dve pripomínajú mi veľmi moju matku.

Zo všetkých šiestich mal vybrať jednu alebo dve, ktoré sa mali odliat' do bronzu. Vybral tie dve v „camauro“.

— Ale prosím, nezničíte ani tamtie, — dodal rýchlo. — Zachováme všetky.

Manzù si myslel, že treba zničiť tri alebo štyri, ale nebol spokojný dokonca ani s tými, ktoré pripomínali pápežovú matku. Ale nesmel nič povedať, lebo pápež práve zmenil tému:

— Dnes ráno myslel som na vás, Manzù. Pýtali sa ma, ako budeme vedieť odpovedať na všetky problémy, keď sa zídu biskupi z celého sveta na Koncil. Spomenul som si vtedy na sochára Giacoma Manzù, ktorý nachádza riešenie vždy vtedy, keď pracuje na samom diele a odpovedal som: „Netrápte sa s tým, dôstojní páni preláti, nájdeme riešenie, keď budeme pracovať počas Koncilu a potom, keď sa vrátíme do sveta“.

Bol marec roku 1962. Raz v noci snívalo sa Manzùovi, že jeho najväčší priateľ kňaz Giuseppe de Luca zomrel. Keď ráno Inge vošla do pracovne, hneď vyčítal z jej očí, že krásny ostrov ich života mizne vo vlnách mútnych vôd.

— Tej noci vzali ho do nemocnice, — povedala. — Ešte dnes ho budú operovať.

Kňaz Giuseppe trpel na silné žalúdočné bolesti už niekoľko rokov. Lekár pápeža Jána už dávno odporúčal dôkladné vyšetrenie a dlhšie liečenie, ale kňaz akoby tužil neodvratný výrok, zavše odmietal.

Zo začiatku poukazovalo všetko na to, že operácia sa podarila. Našli nádor veľkosti päsťe. Ale pripojili sa pľúcne komplikácie, čo vážne znepokojovalo lekárov.

Na správu o tom pápež nemeškajúc ani chvíľu odišiel do nemocnice na ostrov Tiberina, aby navštívil priateľa a dodal mu povzbudenie.

V prvej fáze choroby, keď návštevy ešte neboli dovolené, Manzù prichádzal do nemocnice každý deň mysliac si, že kňaz Giuseppe bude sa cítiť lepšie a bude chcieť s ním hovoriť. Sochár si nespomínal, či plakal pri smrti svojej matky a svojho otca alebo svojich dvoch bratov. Ale teraz to bolo ináč. Bol do hĺbky duše otrasený: nemohol spať ani pracovať. Keď mu konečne dovolili navštíviť kňaza Giuseppa, tušil, že uvidí ho posledný raz.

Ostrov sa potápal naozaj. Uvidel upadnutú priateľovu tvár, zavreté oči a na modrej prikrývke ruky biele ako vosk.

— Milý Giacomo, musíš sa za mňa modliť, hoci neveríš.

— Dobre, ešte dnes večer.

Bledá kňazova tvár sa na chvíľu vyjasnila:

— Dokončíš portál pre svätého Petra?

— Pravdaže, ak mi v tom pomôžeš.

— Nie, to už nebudem môcť.

— Bez teba si nedám rady. Musíš mi pomôcť.

Ale Manzù nedočkal sa odpovede; musel odísť, lebo žiadala ho o to ošetrovatelka znepokojená stavom chorého.

Toho večera Inge modlila sa za kňaza Giuseppa. Aj Manzù pokúšal sa modliť, ale nadarmo. Začal: „Otče náš...“, ale ďalej nemohol. Nebol schopný modliť sa za priateľa. Mohol ho iba živého podprieť na zemi. Mohol umiestniť jeho portrét na bránu svätého Petra. A takisto mohol vykreslať na tejto bráne nápis pre budúce pokolenia: „Bránu smrti posväcujem kňazovi Giuseppovi de Luca“.

Smrť kňaza Giuseppa ešte viac zblížila Manzùa s pápežom: spájala ich hlboká bolesť nad stratou spoločného priateľa. Mesiac po smrti kňaza Giuseppa sochár, našiel Jána XXIII. v bibliotéke pri písacom stole pohrúženého do čítania veľkej knihy.

— Ach, Manzù! — zvolal pápež. — Prichádzaš v čase, že si môžeš vypočuť pekný žalm: „Beatę immaculatę in via, qui ambulat in lege Domini...“

— Svätý Otec číta po latinsky, — upozornil Capovilla.

— Ach tak? Ale hádam aj tak je to pekné, — Ján sa usmial na Manzùa, potom pokračoval už po taliansky: „...lebo tí, čo konajú neprávosť, nechodia po jeho cestách“.

Prijemné bolo hľadieť, ako číta so zápalom žalmy Starého zákona. Manzù cítil sa povznesený na duchu. Po smrti kňaza Giuseppa priveľa ťažkých bremien a tíarch zahľo na jeho život. Teraz, keď sa našiel pred tvárou pápeža Jána, všetky zmizli. Niekoľko dní po priateľovej smrti sochár napísal Capovillovi a oznamoval mu, že považuje za svoju morálnu povinnosť venovať portál kňazovi de Luca: v opačnom prípade nemal by dosť síl pokračovať v práci. Capovilla mu napísal: pozval ho k pápežovi a naznačil mu, že ak chce, môže vziať so sebou hlinu a všetky potrebné nástroje. Manzù rád súhlasil a bol šťastný, že bude mať príležitosť vyhotoviť novú štúdiu portrétu. Predovšetkým mu však záležalo na tom, aby získal súhlas venovať portál nebohému priateľovi.

Mal však dojem, že pápež nemá chuť rozprávať. Bol Veľký piatok, celý sa ponáral do Svätého písma. Ale keď Manzù skončil prípravu, pápež vstal spoza písacieho stola, sadol si k oknu a konečne sa ozval:

— Tak teda zostali sme dvaja.

Sochár inštitívne odložil nástroje a pristúpil k oknu.

— Slzy môžu sa premeniť na perly.

Sochárove slzy padali na zem, ale boli iba slanou vodou.

— Moje slzy sú obyčajné, — povedal.

— Ostatné príde.

— Ale ako, Vaša Svätosť?

— Uvidíte, možno spolu s portálom.

Pápež mal pravdu, — pomyslel si Manzù. Taká bolestná strata musela sa odraziť aj na jeho diele.

— Dal by som všetko, len keby ešte žil.

— Lebo si ho miloval, Manzù.

Sochár porozumel, že nadišla chvíľa, aby predniesol pápežovi svoju požiadavku o venovaní portálu:

— Vaša Svätosť, kňaz Giuseppe mi veľmi pomáhal a tak tento portál je trocha aj jeho dielom. Nazdávam sa, že som povinný mu ho posvätiť.

— Dobre; ak to považujete za svoju povinnosť, tak to máte spraviť.

Manzù dal sa teraz do svojej práce s pocitom veľkej úľavy. Chvíľami vymenili si pár slov preskakujúc z témy na tému: Bergamo, jeho nový seminár, návšteva pápežových bratov vo Vatikáne, ktorí mu priniesli sedliacky chlieb a šunku („hovoria, že mi tuná pripravujú polievku z anjelských vlasov“), strašný krik a hurhaj v rímskych kostoloch („nemusia tak kričať, Boh predsa nie je hluchý“). Manzù pracoval dobre a rýchlo; vedel, že bude to najlepšie poprsie zo všetkých, ktoré doteraz zhotovil.

Keď sa modelovanie skončilo, pápež čosi pošepol Capovillovi, sekretár vyšiel a po chvíli sa vrátil nesúc ohromnú bibliu.

— To je pre vás, — povedal Ján. — Ale prosím, nerobte si starosti, nie je latinská.

Potom si sadol a napísal na prvý stranu venovanie: „Môjmu drahému rodákovi a krajanovi s výrazom opravdivého uznania a požehnaní“.

Manzù poďakoval sa pápežovi Jánovi v hlbokom dojatí a vyšiel s veľkou knihou pod pazuchu.

(Dokončenie v bud. čísle.)

PATRIARCHA ATHENAGORAS rozhodol sa zriadiť zvláštne pravoslávne komisie, ktoré by pripravovali a viedli dialóg s inými cirkvami.

SVET. ZVÄZ REFORMOVANÝCH CIRKVI odsúdil juhoafrickú reformovanú cirkev pre jej podporu rasistickej politiky tamojšej vlády.

ZVŤANIE EKUMENICKÉHO KONCILU, ktorého by sa zúčastnili protestantské cirkvi spolu s cirkvou katolíckou, presadzuje zhromaždenie reformovaných kresťanov v Nairabi.

NEKATOLICKE BIBLICKÉ SPOLOČNOSTI usporiadali svoju európskú konferenciu vo Viedni, ktorú pozdravil aj kardinál Dr. König.

STAROKATOLICKY BISKUP Brinkhues vyhlásil, že 20. medzinárodný kongres starokatolíkov, ktorý sa v nedávnych dňoch uskutočnil v NSR, nebude jubilejnou oslavou, pretože rozkol nemôže byť dôvodom k oslave.

KONGRES KŇAZOV A LAIKOV gréckej pravoslávnej cirkvi v Spojených štátoch odporúčali užívanie ľudového jazyka v pravoslávnej liturgii. Podobné požiadavky sa zjavujú aj vo Francúzsku.

METROPOLITA NIKODÝM, vedúci zahraničného úradu ruskej pravoslávnej cirkvi, obhajoval rozhodnutie synodu pravoslávnej cirkvi o interkomunii s katolíckmi a vyhlásil, že pravoslávna i katolícka náuka o sviatostiach sú rovnaké.

PATRIARCHA JUSTINIAN, čelný predstaviteľ rumunskej pravoslávnej cirkvi, navštívil nedávno Rakúsko a NSR. Pri tejto príležitosti sa stretol aj s kardinálmi Dr. Königom a Dr. Döpfnerom a navštívil niektoré katolícke i protestantské cirkevné ústavy.

V **NDR** v meste Rostocku položili základný kameň nového kostola, ktorý za obrovskej účasti veriacich katolíkov i evanjelikov prišiel posvätiť biskup Dr. Theissing.

V **HOLANDSKOM UTRECHTE** na tamojšej štátnej univerzite, kde bola iba protestantská teologická fakulta, zriadili teologickú fakultu pre rímskokatolíkov a starokatolíkov. Prednášky o ekumenizme budú pre poslucháčov všetkých troch fakúlt spoločné.

DUCHOVNÁ HLAVA ARMÉNOM, patriarcha Vasken I. katolíkos, oslávil v Jerevane v minulých dňoch 15. výročie svojho zvolenia za arménskeho patriarchu.

Mariánska úcta a ekumena

V dňoch 10.—12. septembra t. r. usporiadala francúzska mariologická spoločnosť mariologický seminár, ktorý prebiehal v meste Freiburgu, okrem iných, aj za účasti protestantského pastora Chavannesa a profesora pravoslávnej teológie o. Jevdokimova. Tento seminár o mariánskom kulte bol jedným z tých, na ktorých sa robia prípravy na svetový mariologický kongres v Záhrebe r. 1971. Na záhrebskom stretnutí majú analyzovať otázky vzťahu Ducha sv. a P. Márie a vývoj mariánskeho kultu v VI.—XI. storočí. O záhrebský mariologický kongres je už teraz veľmi vysoký záujem u teológov východných i západných.

Úvahy a rady pre ekumenický dialóg

pod týmto názvom vydal Sekretariát Jednoty kresťanov v Ríme významný dokument. Sekretariát označil túto prácu pracovným dokumentom, ktorý bude napomáhať praktickú realizáciu ekumenického dekrétu II. vatikánskeho koncilu.

Podľa tohto dokumentu cieľom ekumenického dialógu je predovšetkým napomáhať kresťanom k spoločnej účasti a prehĺbeniu Kristovho tajomstva a taktiež hľadať spoločnú odpoveď na riešenie naliehavých otázok dneška.

Vďaka sv. krstu, jednotlivé kresťanské cirkvi majú spoločný základ, na ktorom sa môžu stretnúť a spoločne pracovať. Dokument uvádza aj predpoklady a jedným z nich je princíp vzájomnej rovnosti a dobrej vôle, ktoré umožňujú úspech dialógu bez toho, aby sa zahmlila rôznosť v náuke.

Dokument vyzdvihuje fakt, že väčšia je sila, ktorá kresťanov spojuje, než tá, ktorá ich rozdeľuje. Najdôležitejšou zásadou je: vo všetkom má prechádzať láska. Účastníci dialógu majú byť náboženský a teologický vzdelaní, pretože ináč celá záležitosť stráca na význame a dôležitosti.

Možno diskutovať o otázkach vieroučných, liturgických a pastoračných. Najväznejšie sú však tie problémy, ktoré sa týkajú spoločného svedectva kresťanov pred svetom.

Dr. Š. Ujhelyi

Ostrihonské stretnutie

Po skončení zasadania Kresťanskej mierovej konferencie v Budapešti mnohí z účastníkov navštívili Ostrihom. Medzi návštevníkmi boli Metropolitá leningradský Nikodým, kyjevský metropolitá Filaret, patriarcha československej cirkvi Dr. M. Novák, ktorých sprevádzal budapešťiansky pravoslávny protopjerej F. Berky a gréckokatolícky generálny vikár prof. Dr. I. Timko. Pri tejto príležitosti metropolitá Nikodým povedal: „Do Ostrihomu sme prišli preto, aby sme v tomto meste vzdali hold sv. Štefanovi, ktorého význam na poli organizácie cirkvi a štátu zaslúži si naše uznanie. Radi sa stretávame s predstaviteľmi maďarskej cirkvi, veď pred rozkolom medzi našimi cirkvami boli čulé a dobré styky. Pokračovať v nich je našou kresťanskou povinnosťou. Prišiel som sem

so zvláštnou úctou. Moje krstné meno je Boris. Vychovávateľom Borisa, syna Vladimíra mučeníka, bol ten maďarský Mojžiš, ktorého ako spoluzakladateľa kyjevského monastýra uctieваме medzi svätými.“

Potom vzácní hostia navštívili a prehliadli si baziliku, chrámový poklad a archeologické vykopávky. Po skončení prehliadky zavítali do kňazského seminára, kde sa stretli so študentmi teológie. Celé stretnutie prebiehalo v skutočne bratskom a milom ovzduší. Na záver návštevy zmienil sa metropolitá Nikodým o tom, že tohto roku obhajoval svoju dizertačnú prácu na leningradskej akadémii. Jej námietom bolo: Pápež Ján XXIII. Spomenul aj to, že sa s veľkým pápežom stretol dva razy a pripomenul, že aj s terajším pápežom Pavlom VI. už päť ráz viedol dôverné ekumenické rozhovory.

Š. U.

Melchitský patriarcha alexandrijský Maximus V. Hakim, bol na niekoľkodennej návšteve vo Viedni ako hosť kardinála dr. Königa. Rakúske Kat. noviny mu dali niekoľko otázok, na ktoré patriarcha odpovedal veľmi zaujímavovo. V úvode zdôraznil, že nemá v úmysle západnej cirkvi dávať rady, ale sa domnieva, že východné cirkvi by mohli západnú cirkev obohatiť.

Na otázku o princípe kolegiality v cirkvi poukázal na jeho nezbytnosť, ak má vôbec dôjsť k ekumenickému pokroku. V tej súvislosti hovoril aj o požiadavke reformy biskupskej synody, ktorej by pápež nemal len predsedáť a potom vydávať samostatné rozhodnutia. Podľa názoru patriarchu sv. Otec mal by tam vysvetľovať, diskutovať, súhlásiť alebo odmietáť a nakoniec vyniesť rozhodnutie ešte za prítomnosti všetkých prítomných biskupov, čím by odpadla centralistická prax a usmerňovanie z Ríma.

V ďalšom rozhovore dotkol sa práva katolíkov na slobodnú voľbu obradu, ale poukázal na nesprávnosti, ktoré sa diali napr. pri latinizácii Východných katolíkov v Jeruzaleme. Dodal však, že po osobnom zásahu Svätého Otca Pavla VI. vzťahy sa zlepšujú a on sám zaujal kladný postoj k otázke sviatostného spoločenstva s pravoslávnyimi.

Patriarcha zaujal stanovisko aj k politickej situácii na Strednom východe a povedal, že jemu ako Arabovi osud jeho arabských spolubratov je drahý. Po celý čas jeho pôsobenia v Izraeli vyvíjal úsilie získať pochopenie pre arabské problémy, lebo pre kresťanov v tejto oblasti spravodlivý mier je lepší ako vojna. K otázke Jeruzalema poukázal na rezolúciu OSN, ale navrhuje zveriť správu posvätných miest v strede mesta do rúk troch predstaviteľov monoteistických náboženstiev — mohamedánskeho šejka, židovského rabína, a kresťanského biskupa.

B. D.

SVATÝ OTEC PAVOL VI. vyzval v liste adresovanom predsedovi medzinárodnej Karity Msgr. Rodhainovi všetky karitné organizácie sveta k účinnej pomoci trpiacim v Jordánsku a sám venoval na tento účel 50 tisíc dolárov.

NÁSTUPCOM BISKUPA DR. SPULBECKA v Meissen (Míšeň) v NDR stal sa doterajší kapitulný vikár v Zhorelci biskup dr. G. Shaffran. Novým svätiacim biskupom v Berlíne menovali 35-ročného správcu berlínskej farnosti sv. Alberta o. Kleineidama.

80 FRANCÚZSKYCH KŇAZOV odchádza koncom tohto roku do misijných pôsobísk v Afrike, Ázii a Latinskej Amerike, kde už doteraz pôsobí vyše šesťsto francúzskych kňazov-misionárov.

V ŠPANIELSKU zaistila polícia piatich katolíckych kňazov, ktorých obvinili zo sprisahania proti frankistickému fašistickému režimu. Zaistení kňazi boli spojení s ilegálnymi ľavicovými organizáciami.

MIER JE MOŽNÝ — je ústredným heslom medzinárodného kongresu organizácie Pax Christi, ktorý začal koncom októbra v Londýne a ktorého sa zúčastnili aj predstavitelia kat. Cirkvi ako napr. kard. Alfrink, Gouyon a Heenan.

NA GREGORIÁNE, pápežskej rímskej univerzite, prednášal nedávno prof. Wildiers, blízky spolupracovník Teilharda de Chardina. Prednášal o jeho učení o človeku v kozme. Wildiersova prednáška na Gregoriáne je považovaná za ďalší náznak rehabilitácie otca Chardina.

V RAKÚSKOM ST. PŮLTENIE vysvätili štyroch ženatých diakonov. Dvaja sú úradníci, jeden pedagóg a jeden krajičír. Diakonskú účinnosť budú vykonávať vedľa svojho zamestnania.

KONŽSKÁ VLÁDA zakázala uverejniť text kázne kardinála Malulu, arcibiskupa v Kinshase, ktorý veľmi ostro vytykal vládnúcej vrstve nedostatok sociálneho citenia a povrchnosť.

O **KARDINÁLOCH** sa už oddávna veľa hovorilo a písalo. Je to pochopiteľné, lebo cirkevné kniežatá v dejinách vždy hrali dôležitú úlohu. Terajší kardinálsky zbor má 128 členov, z ktorých je 45 kuriálnych, to znamená sídliačich v Ríme. Najstarší vekom je kard. Pavol Giobbe a kard. Da Costa Nunes. Obaja sa narodili r. 1880. Druhý z nich je najdlhšie kňazom (od r. 1903) i najdlhšie biskupom (od r. 1920).

Podľa roku menovania najstarší je libanonský patriarcha Kard. M. G. Cerejeira. Za kardinála ho vymenoval Pius XI. r. 1929. Vekové najmladším je arcibiskup zo Soulu na Kórei Kim Sou Hwan. Nar. r. 1922.

V tomto roku zomreli traja kardináli: P. Tatu Doi, G. Pizzardo a B. A. Masella, z ktorých posledný je 40. kardinálom, ktorý zomrel za pontifikátu Pavla VI. Posledné menovanie kardinálov bolo 26. apríla 1969.

J. Pala

PO **CYRILOMETODEJSKOM JUBILEU** a vedľa jubilea sv. Prokopa a Bl. Jána Sarkandra, spomíname v tomto roku aj 750 rokov od narodenia k rstu Bl. Zdislava v y. Jej hrob leží v Severočeskom kraji (Jablónne v Podještědi) v litoměřickom biskupstve.

Kult Bl. Zdislavy potešiteľne vzrastá a jej hrob je navštevovaný stále väčším počtom veriacich. Kanonizačný proces začal už v minulom storočí r. 1849, vtedajší litoměřický biskup A. Hille. Bol zakončený sv. pápežom Piom X., ktorý Zdislavu vyhlásil 28. augusta r. 1907 za blahoslavenú. Terajší litoměřický biskup Otec Dr. Stefan Trochta vydal tohto roku k tomuto výročiu zvláštny pastiersky list, ktorým vyhlásil **ZDISLAVIN JUBILEJNÝ ROK**.

Potrvá do 28. augusta budúceho roku a jeho náplňou má byť snaha o vlastné posvätenie podľa vzoru blahoslavenej a úsilie, aby Zdislava bola čoskoro predstavená celej Cirkvi ako svätica, vzor manželiek a matiek a ochránkyňa kresťanských rodín.

O Bl. Zdislave sme v našom časopise písali v rámci pravidelného cyklu o. dr. E. Korbu: Svetlá vlasti v 9. čísle Slova v mesiaci máji t. r. V tomto čísle si spomíname jej svetlú pamiatku a žiarivý duchovný odkaz aj touto krátkou, ale úprimnou spomienkou, aj stručnou recenziou spisu o. A. Svatoša o Bl. Zdislave, ktorý vydalo pred nedávnom nakladateľstvo Vyšehrad. **A. K.**

Francúzsky episkopát k obrode cirkvi

V spoločnom komuniké na tému „Obroda Cirkvi“, vyhlásenom pri príležitosti zakončenia VI. zasadania Rady franc. episkopátu sa okrem iného vyjadruje odmietavý postoj proti všetkým teóriám, ktoré by chceli Kristovu náuku uviesť do obyčajného boja za spravodlivosť a tak uponiť úlohu Vykupiteľa do rozmerov menších než boli časy bohatierov. Kristus, čítame v citovanom dokumente, odhodil úlohu materiálneho osloboditeľa svojho ľudu. Jeho poslanie spočíva na povolani všetkých ľudí k všeobecnej láske.

V tomto svetle franc. biskupi odsudzujú všetkých tých, ktorí snívajú o dočasnej sile Cirkvi, alebo ktorí by chceli zaviesť v Cirkvi násilné metódy.

V otázke kňazstva, dôrazne pripomínajú, že ono je predstavitelom kresťanského spoločenstva a v nijakom prípade nemožno ho postaviť na úroveň obyčajnej funkcie. Súčasne napomínajú všetkých tých kňazov, ktorí protestujú proti arcipastierom v Cirkvi.

V spojení s obrodou Cirkvi, zdôrazňuje, že ona vyžaduje modlitbu a môže byť zachovaná len pri obojstrannej vernosti evanjeliu a životu.

G. Juruš

PROTI ZLOBE KOLONIALIZMU

Ako je to už na celom svete známe, prvého júla tohto roku prijal Svätý otec, pápež Pavol VI. troch predstaviteľov boja za oslobodenie a nezávislosť portugalských kolónií, ktorí sa zúčastnili medzinárodnej konferencie tohto druhu na celosvetovej úrovni, konanej práve v Ríme. Menovite sa tejto audiencie zúčastnil Marcellino dos Santos, predseda koordináčného komitétu „Frontu za oslobodenie Mozambiku“, ďalej Agostino Neto, predstaviteľ „Hnutia za oslobodenie Angoly“, a ako tretí Amílcare Cabral, predstaviteľ „Hnutia za oslobodenie Guiney, Bissauy.“ Je to udalosť v dejinách Cirkvi jedinečná — pápež prijal predstaviteľov revolučného odboja proti kolonializmu, a to kolonializmu Portugalska, štátu, ktorý má väčšinu svojho obyvateľstva katolíckeho vierovyznania. Práve pre jedinečnosť tejto udalosti pokladáme za vhodné vrátiť sa k nej v tejto našej obširnej správe.

Na audiencii hovoril Svätý otec o probléme spravodlivosti vo svete, o ľudských právach a dal jednoznačne najavo, že pozná dobre položenie a ťažkosti, o ktoré ide predstaviteľom odboja, napriek všetkej komplikovanosti súčasného stavu však dúfa v spravodlivé a pokojné riešenie. Pravdaže, takéto riešenie predpokladá dobrú vôľu u všetkých zainteresovaných. Keď im na záver audiencie odovzdal encykliku „Populorum progresio“, jeden z predstaviteľov zúčastnených na tejto audiencii príliehavo poznamenal: „Tento významný dokument je v Afrike veľmi dobre známy, avšak dá sa tu položiť otázka, či ju čítali aj portugalskí katolíci, ktorí masakrujú Afričanov.“

Na tlačovej konferencii, ktorú pri tejto príležitosti usporiadali, vyhlásil Cabral: „Nášmu stretnutiu s pápežom prispievame tu najvyšiu morálnu a politickú dôležitosť. Týmto činom dokázal pápež portugalskej hierarchii, ktorá v spolupráci s predstaviteľmi Portugalska bráni vraj civilizáciu pomocou koloniálnych jednotiek, že Cirkev si želá slobodu a nezávislosť pre všetky národy.“ A pokračoval vo svojich uzáveroch zo skutočnosti stretnutia s pápežom, že Pavol VI. týmto činom veľmi jednoznačne dokázal, že Cirkev s trpiacimi spolutrpi a že je na ich strane. Vyslovil súčasne nádej, že portugalskí katolíci nakoniec pochopia toto poslanstvo a uznajú ich za zákonných predstaviteľov afrických národov.

(Dokončenie v bud. čísle)

JOVSA — V nedeľu, 4. októbra t. r. prežili gréckokatolícki veriaci v Jovse veľmi milú udalosť: posviacku svojho obnoveného chrámu, ktorý je zasvätený Pokrovu P. D. Márii. I napriek nepriaznivému počasiu zišiel sa veľký počet veriacich a o 10. hod. za dojemného liturgického spevu „Okropiši mja issopom, i očičšusja — hysopom ma pokrop a budem očistený“ začal slávnostný a radosný okamih posviacky, ktorý vykonal miestny správca farnosti o. Juraj Guľa. Po posviacke nasledovala sv. služba Božia, pri ktorej mnoho farníkov prijalo Eucharistického Spasiteľa. Záver tejto duchovnej slávnosti tvorilo poďakovanie duchovného otca J. Guľu a mnoholístviže.

TORYSKY — 18. okt. t. r. z príležitosti chrámového sviatku (Pokrov P. Bohorodičky) zavítal do tejto farnosti najd. o. biskup Dr. V. Hopko, aby k radosti veriacich oboch obradov odslúžil sv. Liturgiu a povzbudil ich k príkladnému kresťanskému životu. Na záver archijerejskej služby Božej výraz úprimnej vďaky o. biskupovi vyjadril miestny duchovný správca o. Ján Šimon. Odtiaľ najd. otec biskup zavítal do blízkych farností: Nižné Repáše a Oľšavica, kde obdobne povzbudil tamojších veriacich k vzornému plneniu ich kresťanských i občianskych povinností.

OLKA — Radosný deň prežívali obyvatelia Oľky v nedeľu, 18. okt. t. r., keď oslavovali sviatok svojej nebeskej Patrónky a patrónky svojho chrámu. Ich horlivý duchovný otec Peter Dudinský pripravil farníkov na túto oslavu duchovnou obradou, ktorá bola zavŕšená sv. spovedňou a spoločným sv. prijímaním pri rannej službe Božej. A takto s očistenou dušou a s čistým srdcom zhromaždili sa všetci Oľčania okolo vyzdobeného oltára Bohorodičky, a s plnou duchovnou účasťou boli prítomní pri koncelbrovanej sv. Liturgii. Pri sv. službe slávnostnú kázeň povedal o. prof. ThDr. Inocent Müller, rím.-kat. farár zo Zlatej Idky pri Košiciach. Náorne vysvetlil, prečo P. Mária je Matkou celej sv. Cirkvi a aké nábožensko-mravné záväzky vyplývajú pre nás zo skutočností, že sme dieťkami nebeskej Matky. Po sv. službe bola ešte posviacka zvonice a zvonov.

Nad našim kalendárom 1971

Tohto roku ešte pred vianočnými sviatkami zavíta do našich rodín a k všetkým úprimným záujemcom o náš obrad Kalendár gréckokatolíkov 1971. Pozastavme sa nad ním ešte skôr, než sami otvoríme jeho stránky. Mal som možnosť ako jeho ordinariálny cenzor zoznámiť sa s jeho obsahom, úpravou i náplňou skôr než jeho budúci čitateľa. Môžem veľmi kladne hodnotiť úprimné úsilie zostavovateľa o. Dr. E. Korbu, ktorému so zdatom podarilo sa vyplniť 128 strán obsahom poučne-vzdelávacím, duchovným, zábavným, prístupným i náročným.

Okrem úvodných príhovorov o. ordinára J. Hirku a riaditeľa kancelárie Ordinariátu o. Th. Lic. J. Semana sa tu na ďalších stránkach stretávame s ďalšími zaujímavými príspevkami liturgicko-duchovného a náboženského obsahu ako napr. Dej a symbolika liturgie sv. Jána Zlatoústeho od o. J. Ďurkáňa, To najkrajšie o P. Márii od o. dr. J. Mastiliaka. Naše povinnosti každodenné od prof. Dr. J. Michala, ďalej sú to úvahy Dr. J. Bubána, Fr. Dancáka, J. Erbyho, T. Fedorenka, Dr. S. D. Veselého a iných.

Odborno-naučnú časť kalendára dôstojne reprezentujú štúdiá A. Frického Q ikonách z východ. Slovenska, sprevádzaná výraznými fotografickými zábermi, preklad štúdie vynikajúceho teológa V. Solovjeva O troch kameňoch kresťanstva, náročná odborná štúdiá nášho popredného biblistu prof. Dr. Fr. Kotalíka z Prahy, ako aj príspevok Dr. E. Korbu: K obrode manželstva a rodiny, ktorý je podstatným výťahom zo záverečnej kapitoly autorovej dlhšej štúdie.

Praktický a veľmi vhodný najmä pre neznalých nášho obradu je Malý liturgický slovníček, ktorý zostavil o. B. Demko. O vývoji nášho liturgického spevu na str. 93 a nasl. pútavo píše o. Š. Papp.

Zábavno-literárny časť okrem pôvodnej novely nášho novokňaza o. Jána Gajdoša (Krvavé stopy vojny) a vianočných reminiscencií o. V. Skorodenského tvoria preklady zaujímavých a poučných príbehov z diela J. Péricarda a Edmonda de Amicis, ktoré pripravil Maroš Madačov.

Poéziu zastupujú v kalendári pôvodné príspevky Jána Motulku, E. Korbu, J. Šnira a preklady dvoch dlhších básní v próze od M. Quoista.

Možno mať však vážne výhrady proti usporiadaniu kalendára, ktoré bude opäť pre mnohých dosť neprehľadné a nepraktické. Je na škodu aj to, že z technických príčin (ako som sa dozvedel priamo od zostavovateľa kalendára) muselo byť vypustené kalendárium rímskokatolícke, ktoré v minulosti sa v našich gr.-kat. kalendároch tiež pravidelne uverejňovalo. Pevne dúfame, že táto záhada sa v budúcnosti na škodu samotného kalendára a jeho čitateľov nebude opakovať.

Kalendár, okrem uvedeného, vyplňujú mnohé reprodukcie snímok a pozoruhodné kresby a ilustrácie A. Lamberta.

Na záver možno povedať, že náš kalendár na budúci rok 1971 zaujme dôstojné miesto v početnej rodine kalendárov ostatných bratských cirkví a treba si iba úprimne želať, aby sme sa k nemu cez celý rok radi vracali a boli jeho pozornými čitateľmi i snaživými propagátormi!

Dr. Štefan Ujhelyi

O. Jozefát Kaminský, protoihumen Rádu sv. Bazil'a Veľkého, po dlhšej ťažkej chorobe vo veku 62 rokov zomrel 14. októbra t. r. a pochovali ho 20. t. m. Nech duša zosnulého služobníka Božieho odpočíva vo svätom pokoji. Vičnaja jemu pamjať.

Redakčné odkazy ako aj veľa iných príspevkov pre úplný nedostatok miesta sme museli v tomto čísle vypustiť, prípadne zaradiť do niektorých z bud. čísiel. Úprimne sa ospravedlňujeme a prosíme o zhovievavosť.

Autorom kresieb v tomto čísle je A. Lambert.

Uzávierka vianoč. čísla končí 20. novembra.

Našich milých čitateľov prosíme, aby pamätali na blížiaci sa koniec roka a zabezpečili si včas odber Slova v budúcom roku u svojej Poštovej novinovej služby.

POSLEDNÁ KONFERENCIA biskupov a kapitulných vikárov ČSR, ktorá sa zišla v nedávnych dňoch vydala verejnosti zasadné vyhlásenie, v ktorom sa okrem iného zdôrazňuje: „Je nám úplne jasné, že kompetentným zástupcom v riešení našich cirkevných otázok je v cirkevnej oblasti Svätý Otec a v oblasti štátnej sú to povolani predstavitelia našej ČSSR. Neuznávame preto nijaké iné hlasy, najmä nie z radov našej emigrácie... Poznáme sami dobre naše prostredie a všetky žiaduce podmienky pre náboženský život veriacich v rámci ďalšieho rozvoja našej socialistickej vlasti.“

FARNOSŤ V PROSEKU pri Prahe oslávila tisíc rokov svojho trvania. Jubilujúcu farnosť, ktorú spravuje iniciatívny a obetavý rektor o. ThLic. G. Čejka, pozdravil osobitným listom aj sám Svätý Otec.

V ŠTEFANOVE nad Oravou po generálnej oprave svojho chrámu rozhodli sa miestni veriaci spolu so svojim duchovným otcom Dr. J. Kullom zasvätiť ho pamiatke a úcte našich slovanských vierozvestov sv. Cyrilovi a Metodovi. Je to na Orave prvý cyrilometodějský chrám.

O. PROF. J. VRÁNA kapitulný vikár olomoucký oslávil 17. októbra t. r. svoje 65. narodeniny a zároveň spomenul prvé výročie svojej voľby za kapitulného vikára v Olomouci. Srdečne pozdravujeme a úprimne prajeme: Na mnohaja i blahaja ljeta!

Pamiatka Dušičiek (MATKIN LIST SYNOVI)

Syn môj, dnešný deň je zasvätený pamiatke mŕtvych.

A vieš, na koho by ste sa mali vy, chlapci, rozpomenúť v tento deň? Na tých, ktorí umreli za vás, chlapcov, za deti.

Koľko ich už umrelo, a koľko ich zomiera!

Či si už pomyslel niekedy na to, koľkí otcovia si podkopali zdravie namáhavou prácou a koľko matiek predčasne umrelo preto, že šetrili samy na sebe, len aby uživilí svoje deti? Či vieš, koľko otcov si podrylo život v zúfalstve, keď nemali čo dať svojim hladným deťom, a koľko žien sa utrápilo nad smrťou vlastného dieťaťa?

Na týchto mŕtvych si dnes pomysli, syn môj!

Rozpomeň sa na učiteľky, ktoré umreli na suchoty, lebo sa v škole príliš namáhali z lásky voči deťom, od ktorých sa nemohli ani odtrhnúť... Na lekárov, čo podľahli chytľavým chorobám, ktorými sa nakazili, keď liečili deti... Rozpomeň sa na všetkých, ktorí v nebezpečenstve, pri stroškotaní lode, pri požiaroch, pri všeobecnom hladu prepustili deťom ostatnú smidku chleba, poslednú záchrannú dosku alebo povraz, a sami umreli v sladkom vedomí, že svojou obeťou zachránili život nevinného dieťaťa!...

Takýchto mŕtvych je veľa, syn môj; na každom cintoríne ich je na stá; a keby mohli čo len na minútku vstať z hrobu, vstali by na ústach s menom dieťaťa, ktorému obetovali radosti svojej mladosti, pokoj staroby, svoje srdce, svoje schopnosti, svoj život... Sú to mladé ženy, mužovia v kvitnúcich rokoch, šedivé stareny, mládenči-hrdinovia a neznámi mučeníci za deti, ktorí sú takí veľkí a šľachetní, že nieto na svete toľko kvetov, koľko by sme im mali nasypať na hroby! Tak vás milujeme, deti!

Rozpomeň sa dnes vďačne na týchto mŕtvych, a hneď budeš milší a vládnejší voči tým, ktorí ťa majú radi a pracujú pre teba, môj drahý a šťastný synu, čo dosiaľ nemáš nikoho, koho by si oplakával na Dušičky!

Tvoja matka.

(Edmondo de Amicis – prel. MAROŠ MADAČOV)

ZRELÝ PRE NEBO

Don Bosko si všimol koncom septembra 1855, že Sávio potrebuje oddych. Preto ho poslal domov k rodičom, aby pookrial na vidieckom vzduchu. Len čo sa však Dominik cítil trochu lepšie, už aj dobehol naspäť k svojmu milovanému učiteľovi do Turína.

Po návrate sa znova pustil s celou dušou do práce. No na jar 1856 sa jeho stav opäť zhoršil. Svojmu chorému kamarátovi Massagliovi v marci písal: „Zdá

Najkrajší Spasiteľov dar

Včera sme boli na pohrebe. Jurkovi a jeho staršej sestre zomrel otecko. Bol dlho chorý. Pred svojou smrťou dal im krásnu fotografiu a povedal: Deti, dobre si ju uchovajte! Dívajte sa na ňu často a spomínajte na mňa. Odchádzam k Pánu Bohu, ale nenechávam vás opustené ako siroty. Budem na vás stále myslieť a prosím u Boha. Potom zavolali k nemu dôstojného pána a čoskoro potom, asi o dva dni zomrel.

Duchovný otec mal nad jeho hrobom krásnu reč. Povedal: Keď som vášho otecka pripravoval na dlhú cestu k Bohu a počul som o tej fotografii, ktorú vám odovzdal ako pamiatku, spomenul som si ešte na čosi iné.

Keď náš Spasiteľ odchádzal z tejto zeme, chcel zostať stále medzi nami. Ustanovil najsvätejšiu Eucharistiu. V tejto sviatosti nám Kristus Pán nenechával iba spomienku na seba, ale aj dáva nám sám seba.

Keď sa deti alebo dospelí vrátia zo školy alebo zo zamestnania domov, majú hlad a radi si sadnú k stolu. Avšak hlad nepocituje iba naše telo... Hlad mávajú aj naše duše. Sv. prijímanie je pokrm, ktorý nasycuje našu dušu. Preto kresťania často prijímajú. Váš zosnulý otecko chodil k sv. prijímaniu tri razy v roku: na Vianoce, Veľkú noc a Turíce. Nebolo to veľa, ale povinnosť kresťana splnil a Kristus Pán ho iste má rád. Všetci pevne veríme, že Ten, ktorého váš otecko prijímal tu na zemi vo sv. prijímaní s toľkou láskou, iste ho prijme i v nebi ako svojho priateľa.

Po ceste domov z cintorína som si tak myslel, že by bolo najkrajšie, keby sme Sviatosťného Spasiteľa prijímali po každom raz keďkoľvek sme na Službe Božej. Veď na nás všetkých čaká!

PAMÄTAJME SI: Vo sv. prijímaní prijímam živého Krista. Sme po ňom silní, lebo máme vo svojom vnútri Boha a môžeme ľahšie opanovať svoje chyby. Po sv. prijímaní sme nielen silnejší, ale aj lepší a môžeme pre Spasiteľa získavať aj iných.

(Z Jožkovho denníka – podľa Danielaovho Katechizmu, prel. A. K.)

Za starým otcom...

Ozvena šesťdesiatich rokov
clivota vo mne budí
Vybledlý obraz starého otca
zriem zasa
ako neďávno,
keď som ho vidaval
na priedomí

Oči — pohaslé sviece
čakali na výpoveď
Češerila sa naň
všemocná
oslobodzujúca
ponúkajúca odpočinok
za bolesť rúk i nôh
pretavenú srdcom

Ach tá jeseň...
Zvony hlásili poldeň.
Nevyprázdnená misa hrkla
ako veľkopiatočná hrkálka
a bola to výpoveď...

A. Lambert

KNIHY

PANI ZDISLAVA od o. Ambroža M. Svatoša vyšla v nakl. Vyšehrad v Prahe r. 1970. Výborný znalec zdislavskej tematiky o. Svatoš svojim spiskom zaplňuje doterajší vážny nedostatok v oblasti poznávania vynikajúcich duchovných zjavov Cirkvi sv. v našej vlasti a informuje nás prístupnou aj pútavou formou o Bl. Zdislave, ktorá ako to veľmi výrazne napísal litoměřický biskup Dr. Št. Trochta v tohoročnom pastierskom liste k 750. výročiu narodenia a sv. krstu Bl. Zdislavy „presahovala ďaleko svoje prostredie vzdelaním, duchovnou hĺbkou a svätosťou života a vyziarovala svoj mravný a duchovný vplyv do najširšieho okolia.“ Obálka a grafická úprava B. Znajemská. Str. 32. Cena 2 Kčs.

SVATÝ UBOŽIAČIK — je názov románu o živote sv. Františka z Assisi (1182—1226), ktorý napísal jeden z tvorcov novogréckej literatúry Nikos Kazantrakis. Sv. František je príkladom odriekania sa, skromnosti, bdúšťania a lásky k blíznym. Román na 328 stranách vyšiel v známej edícii Hviezdoslavova knižnica. Cena pre členov 22 Kčs, pre nečlenov 25 Kčs.

ČS. SPISOVATEL, nakladateľstvo v Prahe, vydalo pred neďávno knihu próz otca Jakuba Demla pod názvom Tanec smrti. Cena viaz. ex. 10 Kčs.

sa mi, že moja úbohá telesná schránka je veľmi zodraná. Všetko mi dáva tušiť, že sa približujem veľkými krokmi ku koncu svojich štúdií, ba i života.”

Koncom apríla toho istého roku sa dostavil k Don Boskovi a pýtal sa ho, čo má robiť, aby prežil svätomáj, mesiac Matky Božej. Don Bosko mu odpovedal:

— Konaj si presne svoje denné povinnosti. Každý deň vyrozprávaj svojim priateľom nejaký pekný príklad o P. Márii. Správaj sa tak, aby si každý deň mohol pristúpiť k sv. prijímaniu.

— Pousilujem sa to dokonale uskutočniť. Ale akú milosť si mám prosiť od nebeskej Matky?

— Pros, aby ti od Boha vymohla zdravie a milosť stať sa svätým.

— Ano, aby mi pomohla stať sa svätým, aby mi pomohla svätom umrieť, aby mi prišla na pomoc v posledných chvíľkach môjho života a aby ma priviedla do neba.

Dominik prežil mesiac máj, ako o ňom hovorí Don Bosko, v takej horlivosti, že sa zdal byť anjelom v ľudskom tele.

Don Bosko si všimol, že Dominikov zdravotný stav sa opäť zhoršil. Dal ho preto prezrieť viacerým lekárom. Týchto všetkých prekvapila neobyčajná veselosť, bystrosť a duševná vyspelosť. Keď ho však dôkladne prezreli, krútili nad ním hlavami a doktor František Valauri povedal Don Boskovi: Ten chlapec je zrelý pre nebo. Jediná vec, čo by mu pomohla predĺžiť život je zanechať na nejaký čas štúdiá a zamestnávať sa telesnými prácami, prímeranými jeho silám.

A tak Dominik, hoci nerád, opäť odchádza na dlhší čas k rodičom do Mondonia. No koncom októbra je znova v školských laviciach. Plní si vzorne všetky povinnosti bez výnimky. Veď tak rád by sa stal kňazom! Cíti však, že Božia vôľa je iná. Cíti, že mu stále viac ubúdajú telesné sily. Z jeho priateľov pre jeho neobyčajnú veselosť a živosť nik si toho ani len nevšimol. V januári 1857 sa dostavil silný kašeľ. Keďže kašeľ neustával, Don Bosko na radu lekárov znova sa rozhodol poslať ho domov. Zavolať si Dominika a oznámil mu svoje rozhodnutie. Dominik ho prijíma, Don Bosko však vidí, že ho to stojí nemalú obetu:

— Prečo ideš tak nerád domov? Ideš predsa k svojim rodičom, ktorých máš veľmi rád.

— Pretože by som rád dokončil svoj život tu pri vás v ústave.

— Kto ti hovorí o dokončení života? Ideš domov a len čo sa trocha zotavíš, opäť sa vrátiš.

— Ó, to už nie, nijako nie. Ja odchádzam a viac sa už nevrátim.

1. marca prišiel poň otec. Ráno sa ešte vyspovedal a pristúpil k sv. prijímaniu. Potom si zbalil svoje veci a dal posledné rady priateľom z Družiny Nepoškvrnenej. Popoludní naposledy bozkáva ruku Don Boskovi a vraví:

— Vy teda nechcete moju úbohú telesnú schránku. Preto ju musím zaniest do Mondonia.

Veď by som vás bol obťažoval už iba pár dní. No nech sa stane vôľa Božia.

Potom sa obrátil k chlapcom, ktorí stáli okolo.

— S Bohom, drahí kamaráti. S Bohom, všetci, modlite sa za mňa a do videňa tam, kde budeme všetci v Pánu spojení

Nato Dominik, bledý síce, no s úsmevom na tvári a úplne odovzdaný do vôle Božej, opustil požehnané miesto Oratória, kde prežil takmer tri prekrásne roky života a bol všetkým iba na povzbudenie, aby sa ta nikdy viac v živote nevrátil.

KULTÚRNE ROZHĽADY

KONGRES SAKRÁLNEJ HUDBY V OSAKE usporiadali v posledných dňoch svetovej výstavy. Kongres zorganizovalo Výskumné stredisko východnej náboženskej hudby pri univerzite hudobných štúdií v Hirošime. **CORETTA KINGOVÁ**, vdova po zavraždenom pastrovi a bojovníkovi za práva černochoch ThDr. Martinovi Lutherovi Kingovi, vydala v nakladateľstve Stock v Paríži knihu spomienok na svojho statočného manžela.

LENINGRADSKÝ KRITIK V. DNEPROV vydal v nakladateľstve sovietskych spisovateľov súbor zaujímavých štúdií pod názvom „Literatura i npravstvennyj opyt čeloveka“, v ktorom sa zaoberá a hodnotí diela mnohých súčasných spisovateľov.

PAMÄTNÝ CHRÁM SV. PETRA V RIGE reštaurovali. Kroniky z r. 1206 spomínajú tento chrám ako najvyššiu drevenú stavbu v Európe. Jeho 120 metrov vysoká veža je opäť prístupná návštevníkom a turistom.

NOVÝM RIADITEĽOM PÁPEŽSKEJ HVEZDARNE v Ríme sa po rezignácii doterajšieho riaditeľa otca O'Connella stal známy anglický odborník otec Patrik J. Treanore.

GRAMAFONOVÝ KLUB v Prahe 1., Perštýn 2, ponúka svojim členom na budúci rok 1971 80 titulov rôznych žánrov. Z oblasti vážnej hudby je medzi nimi aj dvojplatňový album ruskej zborevej tvorby 16.—18. st., chrámová hudba od Fr. X. Zomba, Requiem L. Fišera, Stabat Mater I. Jiráskova a iné. Zo slovenského umenia je pozoruhodné vydanie Salamúnovej Piesne piesní, ktorú z prekladu I. Kupca recituje členka SND M. Kráľovičová.

SLOVO — časopis gréckokatolíkov. Vychádza raz mesačne. Redakcia a administrácia Košice, Moysešova 50. Vydáva spolok sv. Vojtecha v Trnave v ČN. Rediguje dr. Emil Korba. Uzavierka čísla je 25. v mesiaci pre nasledujúce číslo. Neobjednané rukopisy nevraciam. Tlačia Dukelské tlačiarne, n. p., Prešov. Pov. SÚTI č. 245/69-sekr. z 20. VI. 1969. Rozširuje Poštová novinová služba. Objednávky do zahraničia prijíma Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. Cena jedného výtlačku 2 Kčs.